

Plan- och byggfrågor

Sammanfattning

Civilutskottet behandlar i detta betänkande drygt nittio motionsyrkanden från 2008 års allmänna motionstid som avser plan- och byggfrågor i vid bemärkelse. Flertalet av de frågor som tas upp har anknytning till vad som regleras genom plan- och bygglagen och lagen om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m.

I det inledande avsnittet behandlas i ett sammanhang ett stort antal yrkanden som ansetts ha anknytning till frågor som är aktuella i den pågående reformeringen av plan- och bygglagstiftningen. Utskottet avstyrker dessa förslag med hänvisning till pågående beredning inom Regeringskansliet och en aviserad proposition om plan- och byggprocesser, m.m.

Därefter behandlas under skilda rubriker motionsförslag som gäller lagen om byggförsäkringar, lagen om energideklarationer för byggnader samt ett antal förslag som avser olika åtgärder för energieffektivisering i bostadsbeståndet. Vidare behandlas frågor om inomhusmiljö, byggande i trä, vissa byggregler och dokumentering av ledningar i mark. Slutligen behandlas förslag i frågor som regleras genom lagen om bostadsanpassningsbidrag.

Utskottet avstyrker även dessa motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående arbete och tidigare ställningstaganden i de aktuella frågorna.

I betänkandet finns 13 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Inledning	5
En reformerad plan- och bygglagstiftning	5
Byggfelsförsäkring	14
Energideklarationer	16
Mål för energianvändning i byggnader	18
Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad	20
Individuell mätning av varmvatten	23
Passivhus	24
Inomhusmiljö	26
Byggande i trä	28
Vissa frågor om byggregler	31
Dokumentering av ledningar i mark	33
Bostadsanpassningsbidrag	33
Reservationer	36
1. En reformerad plan- och bygglagstiftning, punkt 1 (s)	36
2. En reformerad plan- och bygglagstiftning, punkt 1 (v)	38
3. En reformerad plan- och bygglagstiftning, punkt 1 (mp)	42
4. Byggfelsförsäkring, punkt 2 (s)	47
5. Byggfelsförsäkring, punkt 2 (mp)	48
6. Energideklarationer, punkt 3 (s, v, mp)	49
7. Mål för energianvändning i byggnader, punkt 4 (s)	50
8. Mål för energianvändning i byggnader, punkt 4 (mp)	50
9. Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad, punkt 5 (v)	51
10. Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad, punkt 5 (mp)	52
11. Individuell mätning av varmvatten, punkt 6 (mp)	53
12. Passivhus, punkt 7 (mp)	53
13. Inomhusmiljö, punkt 8 (mp)	54
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	58
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	58

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. En reformerad plan- och bygglagstiftning

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C209 yrkandena 1–3 och 5–9, 2008/09:C264, 2008/09:C270, 2008/09:C282, 2008/09:C283, 2008/09:C287, 2008/09:C292, 2008/09:C299, 2008/09:C329, 2008/09:C332, 2008/09:C356, 2008/09:C367 yrkandena 1 och 3, 2008/09:C396, 2008/09:C423, 2008/09:C426 yrkande 3, 2008/09:C429 yrkandena 1 och 2, 2008/09:C433, 2008/09:C438 yrkandena 1–5, 2008/09:C467, 2008/09:C469 yrkandena 1–3, 2008/09:Fö229 yrkande 3, 2008/09:Fö289 yrkandena 21–23 och 50–54, 2008/09:So554 yrkande 4, 2008/09:T206 yrkandena 13–18, 24, 26 och 27, 2008/09:MJ502 yrkandena 10 och 11, 2008/09:A395 yrkande 20 och 2008/09:A402 yrkande 25.

Reservation 1 (s)

Reservation 2 (v)

Reservation 3 (mp)

2. Byggeförsäkring

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C203 yrkande 1, 2008/09:C211 och 2008/09:C362.

Reservation 4 (s)

Reservation 5 (mp)

3. Energideklarationer

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C268 och 2008/09:C448 yrkande 10.

Reservation 6 (s, v, mp)

4. Mål för energianvändning i byggnader

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C448 yrkande 1 och 2008/09:N430 yrkande 4.

Reservation 7 (s)

Reservation 8 (mp)

5. Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C279 yrkande 4 och 2008/09:C448 yrkandena 4 och 5.

Reservation 9 (v)

Reservation 10 (mp)

6. Individuell mätning av varmvatten

Riksdagen avslår motion 2008/09:C448 yrkande 6.

Reservation 11 (mp)

7. Passivhus

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C442 och 2008/09:C448 yrkande 9.

Reservation 12 (mp)

8. Inomhusmiljö

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C203 yrkande 2 och 2008/09:C240 yrkandena 1–7.

Reservation 13 (mp)

9. Byggande i trä

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C317, 2008/09:C417 yrkandena 1 och 2 samt 2008/09:C427.

10. Vissa frågor om byggregler

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C413 och 2008/09:C424.

11. Dokumentering av ledningar i mark

Riksdagen avslår motion 2008/09:C415.

12. Bostadsanpassningsbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C250 yrkandena 1–3, 2008/09:C265 och 2008/09:C375.

Stockholm den 24 mars 2009

På civilutskottets vägnar

Carina Moberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Moberg (s), Inger René (m), Johan Löfstrand (s), Eva Bengtson Skogsberg (m), Lennart Pettersson (c), Christina Oskarsson (s), Jan Ertsborn (fp), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s), Yvonne Andersson (kd), Anti Avsan (m), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Lars Tysklind (fp), Jan Lindholm (mp), Katarina Brännström (m) och Mats Sander (m).

Utskottets överväganden

Inledning

Civilutskottet behandlar i detta betänkande motioner från 2008 års allmänna motionstid som avser plan- och bygglagstiftningen m.m. En stor del av de frågor som tas upp har anknytning till vad som regleras genom plan- och bygglagen (1987:10) – PBL – och lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnader, m.m. – BVL – med anknytande förordningar och myndighetsföreskrifter.

I det inledande avsnittet behandlas motioner som ansetts ha anknytning till frågor som är aktuella i den pågående reformeringen av plan- och bygglagstiftningen. Därefter behandlas under skilda rubriker motionsförslag som gäller lagen (1993:320) om byggförsäkringar, lagen (2006:985) om energideklarationer för byggnader samt ett antal förslag som avser olika åtgärder för energieffektivisering i bostadsbeståndet. Vidare behandlas frågor om inomhusmiljö, byggande i trä, vissa byggregler och dokumentering av ledningar i mark. Slutligen behandlas förslag i frågor som regleras genom lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag.

Motionsförslagen finns i *bilagan*.

En reformerad plan- och bygglagstiftning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden i frågor med anknytning till framför allt plan- och bygglagen. Utskottet hänvisar till pågående beredning inom Regeringskansliet samt till en aviserad proposition om plan- och byggprocesser, m.m.

Jämför reservationerna 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

Utredningar, pågående beredningsarbete m.m.

En översyn av plan- och bygglagstiftningen inleddes under hösten 2002 av den parlamentariskt sammansatta PBL-kommittén. Tre år senare, dvs. hösten 2005, överlämnade kommittén sitt slutbetänkande *Får jag lov? Om planering och byggande* (SOU 2005:77). Betänkandet sändes ut på en bred remiss till kommuner, myndigheter, organisationer m.fl. Remissbehandlingen avslutades i februari 2006. Därefter inleddes en beredning av ärendet inom Regeringskansliet.

Beredningen inom Regeringskansliet har hittills resulterat i att regeringen på grundval av PBL-kommitténs arbete lagt fram två propositioner för riksdagen. Det gäller propositionerna Ny instansordning för PBL-ären-

den (prop. 2006/07:98, bet. 2006/07:CU31, rskr. 2006/07:191) och Ett första steg för en enklare plan- och bygglag (prop. 2006/07:122, bet. 2007/08:CU3, rskr. 2007/08:54). Huvuddelen av de förslag och överväganden som presenterades av PBL-kommittén är emellertid föremål för fortsatt beredning inom Regeringskansliet. Två utredningar, tillsatta av regeringen, har också arbetat vidare med uppgifter som anknyter till PBL-kommitténs förslag.

Den ena, Byggprocessutredningen, tillkallades i september 2007 med uppdrag (dir. 2007:136) att överväga frågor om bl.a. förfarande vid detaljplanläggning, effektivare tillsyn och kontroll i byggprocessen samt en tydligare ansvarsfördelning mellan inblandade parter. I april 2008 fick utredningen genom tilläggsdirektiv (dir. 2008:50) dessutom i uppdrag att utreda vissa frågor angående lagen (1993:320) om byggförsäkring m.m. Utredningen överlämnade sitt betänkande Bygg – helt enkelt! i juni 2008.

Den andra utredningen, Miljöprocessutredningen, tillkallades i juni 2007 med uppdrag (dir. 2007:94) att utreda och föreslå de organisations- och författningsändringar som behövs för en ändrad instansordning för vissa mål och ärenden enligt miljöbalken och PBL. Utredningens uppdrag har också omfattat de processuella reglerna för PBL-, miljö- och fastighetsmålen. I ett tilläggsdirektiv (dir. 2007:184) fick utredaren i uppdrag att utreda författningsändringar i fråga om förnybar energi, vattenverksamhet, riksintressen, miljökonsekvensbeskrivningar samt samordning och samråd i prövningsförfarandet. Utredningen har hittills avgivit tre delbetänkanden samt ett huvudbetänkande. I december 2007 avgavs delbetänkandet En ny instansordning för mål enligt plan- och bygglagen (SOU 2007:111), i mars 2008 delbetänkandet Miljödomstolarna – domkretsar – lokalisering – handläggningsregler (SOU 2008:31) och i oktober 2008 delbetänkandet Prövning av vindkraft (SOU 2008:86). Miljöprocessutredningen överlämnade i januari 2008 sitt huvudbetänkande Miljöprocessen (SOU 2009:10). Utredningen arbetar vidare med vissa återstående frågor som ska redovisas senast den 30 april 2009.

Utöver de ovan nämnda utredningarna har under de senaste åren även flera andra utredningar resulterat i förslag som inbegriper ändringar i plan- och bygglagstiftningen. Efter beredning har bl.a. dessa utredningar legat till grund för två propositioner som för närvarande bereds inom riksdagen. Det gäller propositionerna Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden (prop. 2008/09:119) samt Prövning av vindkraft (prop. 2008/09:146).

Regeringen har i sin propositionsförteckning för innevarande vår aviserat en proposition benämnd Plan- och byggprocesser, m.m. till juni 2009.

Motionerna

I detta avsnitt redovisar utskottet under ett antal underrubriker kortfattat samtliga motioner som ansetts ha anknytning till frågor som är aktuella i den pågående reformeringen av plan- och bygglagstiftningen, för att i det efterföljande avsnittet ta ställning till motionerna i ett sammanhang.

Beredningen av utredningsförslagen

I motion C438 av Carina Moberg m.fl. (s) framhålls att helheten av PBL-kommitténs arbete bör beaktas. Inriktningen av övervägandena i motionen är att riksdagen bör begära att regeringen presenterar en proposition med ett samlat förslag till en förbättrad och förstärkt PBL (yrkande 1). I motionen pekas också ett antal frågor ut som särskilt bör beaktas i propositionen. Det gäller förändringar i lagstiftningen som leder till en mer strategisk översiktsplanering (yrkande 2), ett slopat krav på byggnämnan (yrkande 3), tydligare regler för överklaganden (yrkande 4) samt en mer generell utformning av bygglov för anläggningar och andra fasta anordningar (yrkande 5).

Plan- och byggprocessen m.m.

Fem motioner tar upp frågor om bl.a. tidsaspekter på plan- och byggprocessen.

I motion C287 av Claes-Göran Brandin och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (båda s) föreslås att riksdagen gör ett tillkännagivande om överklagandeprocessen vid behandling av förslag till detaljplaner. Motionärerna anser att det bör vara möjligt att begränsa rätten att överklaga utan att samtidigt äventyra grundläggande krav på rättssäkerhet.

Birgitta Eriksson m.fl. (s) föreslår i motion C426 ett tillkännagivande om behovet av en effektiv och demokratisk planeringsprocess (yrkande 3). Motionärerna framhåller särskilt de problem som skapas av långa handläggningstider och överklaganden av planärenden.

I motion C469 av Ulrika Karlsson i Uppsala (m) läggs förslag fram om tre tillkännagivanden angående behovet av att begränsa tiden för plan- och bygglovsärenden. Motionären förordar överväganden om en reglering av längsta handläggningstid (yrkande 1), om möjlighet till bindande förhandsbesked (yrkande 2) samt om tiden för överklaganden i plan- och bygglovsärenden (yrkande 3).

Enligt motion C396 av Karin Nilsson och Lars-Ivar Ericson (båda c) kan planprocesser med långa handläggningstider medföra problem för angelägna projekt på landsbygden. Motionärerna anser att riksdagen bör tillkännage för regeringen att kraven i PBL måste ta större hänsyn till möjligheten för landsbygden att utvecklas.

Gunvor G Ericson (mp) framhåller i motion C299 att många kommuner saknar aktuell översiktsplan trots att det finns ett krav i PBL på att planens aktualitet ska prövas minst en gång per mandatperiod. Motionären föreslår mot denna bakgrund att regeringen ser över hur kommunerna följer detta krav och återkommer till riksdagen med förslag om en lagskärpning.

Reglering genom detaljplan och bygglov

I motion C264 av Hans Rothenberg och Anna Tenje (båda m) föreslås att det ska bli lättare att få tillfälliga bygglov i avvaktan på detaljplanläggning.

Motion C329 av Sven Yngve Persson och Staffan Appelros (båda m) behandlar de konflikter som ibland kan uppstå mellan pågående jordbruksverksamhet och intresset av att nyetablera bostäder. Motionärerna föreslår att det utformas bestämmelser i PBL som tydliggör att nyttillkommande bostäder inte får försvåra en redan etablerad verksamhet.

Även i motion C423 av Sten Bergheden (m) behandlas frågor om bostadsbyggande i närheten av jordbruk och andra miljöer där det kan uppstå olika former av störningar. Motionären anser att det bör vara möjligt att i samband med bygglov upprätta någon form av belastningsavtal som följer fastigheten och som innebär att ägaren får tåla störningar från närliggande verksamhet.

Enligt motion C332 av Christin Hagberg (s) kan stora villapooler sättas upp utan bygglov om de inte är fråga om permanenta konstruktioner. Motionären föreslår att det övervägs att kommunerna ska kunna införa lokala regler som innebär att tillstånd krävs för pooler av en viss storlek.

I motion C356 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s) föreslås att det genomförs en förenkling av bygglovshanteringen för transformatorstationer. Motionärerna hänvisar till behovet av att underlätta arbetet med att förnya elnäten i de områden som har drabbats av stormskador.

Sofia Arkelsten m.fl. (m) föreslår i motion C433 att riksdagen begär förslag som innebär att små kraftverk för sol- och vindenergi kan uppföras utan bygglov. Motionärerna anser att det finns ett behov av att underlätta småskalig energiproduktion.

Enligt motion C467 av Ulrika Karlsson i Uppsala och Jan Ericson (båda m) kan vissa bestämmelser i PBL utgöra hinder för att etablera företag i ett område trots att verksamheten inte har någon påverkan på närmiljön. Motionärerna anser att riksdagen i ett tillkännagivande bör framhålla behovet av att se över PBL så att den fria etableringsrätten stärks.

Bullerfrågor i planeringen

I motion C209 av Egon Frid m.fl. (v) framhålls att bullerstörningar av vägtrafik är ett stort problem. Motionärerna anser att riksdagen i ett tillkännagivande bör begära att regeringen ökar sina insatser för att motverka buller och förtydliga riktlinjerna på området (yrkande 5). Vidare föreslås att det genomförs en samordning mellan PBL och miljöbalken vad gäller bullerkraven i samband med fysisk planering (yrkande 6).

Tillgänglighetsfrågor

Börje Vestlund och Sylvia Lindgren (båda s) föreslår i motion C270 att riksdagen i ett tillkännagivande framhåller att lagstiftningen om tillgänglighet bör ses över i syfte att Sverige ska genomföra det man åtagit sig i Agenda 22 vad gäller tillgänglighet för alla.

Enligt motion So554 av Lars Ohly m.fl. (v) bör ändringar göras i PBL som innebär att kommuner blir skyldiga att avkräva sakkunnighetsintyg i tillgänglighetsfrågor vid nybyggnation (yrkande 4).

I motion A402 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande framhåller behovet av åtgärder för att se till att kraven i PBL vad gäller tillgänglighet i nybyggnationen verkligen efterlevs (yrkande 25).

Mobiltelefonimaster och lågstrålande zoner

Två motioner innehåller förslag som innebär att möjligheterna att uppföra mobiltelefonimaster och vissa elektriska anläggningar begränsas.

Enligt motion C209 av Egon Frid m.fl. (v) finns det en utbredd oro för riskerna med strålning från mobiltelefonimaster. Mot denna bakgrund föreslås att information om placeringen av antenner, basstationer och sändningsmaster bör göras allmänt tillgänglig (yrkande 7). Vidare föreslås att sändningsmaster inte ska få placeras nära skolor och daghem (yrkande 8) samt att lagstiftningen ändras så att sändningsmaster alltid kräver bygglov (yrkande 9).

I motion Fö229 av Jan Lindholm m.fl. (mp) föreslås att det i översynen av PBL övervägs förslag som innebär att kommunerna ska kunna freda områden med låga strålningsnivåer från icke-joniserande strålning (yrkande 3).

Klimat- och miljöfrågor i planeringen

I fyra motioner föreslås riksdagen göra tillkännagivanden om behovet av att i högre grad beakta klimat- och miljöfrågorna i den fysiska planeringen.

Motion C292 av Mats Berglind m.fl. (s) tar upp de särskilda förutsättningar för den kommunala planeringen som följer av klimatförändringarna och risken för en stigande vattennivå i Mälaren. Motionärerna föreslår mot denna bakgrund att riksdagen i ett tillkännagivande framhåller vikten av samordning mellan kommunerna när översikts- och detaljplaner upprättas samt av en samordning mellan PBL och strandskyddsbestämmelserna så att dessa regelverk inte motverkar varandra.

I motion C367 av Magdalena Streijffert och Maryam Yazdanfar (båda s) föreslås riksdagen göra ett tillkännagivande om behovet av klimatkonsekvensbeskrivningar vid nybyggnation (yrkande 1) samt av olika åtgärder som kan stödja en hållbar planering av bostadsområden (yrkande 3).

Motion Fö289 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp) innehåller ett stort antal förslag med inriktning på klimat och sårbarhet. De åtta förslag som faller inom civilutskottets beredningsområde innebär tillkännagivanden om att

- regeringen bör återkomma till riksdagen med förändring av PBL så att det blir obligatoriskt för kommunerna att upprätta klimat- och sårbarhetsplaner (yrkande 21),
- regeringen bör lägga fram förslag till lagändringar som innebär att kommunens ansvar för detaljplaner och bygglov utökas till 20 år vad gäller skadeståndsansvar för översvämning, ras, skred och erosion gentemot enskilda och företag (yrkande 22),
- strategiska klimatinvesteringar bör få samma överordnade status i planlagstiftningen som försvaret hade tidigare (yrkande 23),
- Boverket bör få i uppdrag att göra en översyn av Boverkets byggregler och Boverkets ändringsråd och anpassa dem till ett förändrat klimat (yrkande 50),
- Boverket bör få i uppdrag att i samverkan med SMHI och andra berörda myndigheter upprätta allmänna råd för planering, lokalisering och höjdsättning av nybebyggelse inklusive VA-system med hänsyn till ökade risker för översvämning, ras, skred och erosion i ett förändrat klimat (yrkande 51),
- Boverket bör få i uppdrag att i samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och andra berörda myndigheter upprätta allmänna råd angående åtgärder för skydd av befintlig bebyggelse mot översvämning, ras, skred och erosion samt vatteninträngning i avloppssystem (yrkande 52),
- regeringen bör lägga fram förslag till ändring av PBL så att möjlighet ges att fastställa krav i detaljplanen på säkerhetshöjande och skadeförebyggande åtgärder för att förhindra eller minska risken för översvämningar, ras, skred och erosion, genom att exempelvis använda funktionsbaserade krav (yrkande 53),
- regeringen bör lägga fram förslag till ändring i PBL så att kommunen ges rätt att utföra åtgärder på annans mark som har stor betydelse för att skydda omgivande bebyggelse mot skred och översvänningsrisk (yrkande 54).

Även motion T206 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp) innehåller ett stort antal förslag med inriktning på klimatfrågor. Motionen handlar om sambandet mellan klimatfrågor och satsningar på kollektivtrafik. De förslag som faller inom civilutskottets beredningsområde innebär tillkännagivanden om att

- regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att utforma PBL så att kommuner får större skyldighet och ökade möjligheter att ställa miljökrav vid exploatering och nybyggnationer, i enlighet med lokala, regionala och nationella miljö kvalitetsmål (yrkande 13),

- regeringen bör föreslå en förändring av PBL så att klimatmålen blir styrande för kommunernas översiktsplanering (yrkande 14),
- regeringen bör lägga fram förslag till ändring av PBL för att stärka kopplingen till miljömålen (yrkande 15),
- det bör förtydligas att minskning av utsläpp av växthusgaser är en sådan miljöfaktor som avses i 4 kap. 1 § första stycket och 4 kap. 5 § 1 PBL (yrkande 16),
- regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur kollektivtrafiken kan ges företräde framför bilen i planlagstiftningen (yrkande 24),
- regeringen bör ge Boverket i uppdrag att utfärda rekommendationer för kommunernas detaljplanering utifrån låga parkeringsnormer med maxtak (yrkande 26),
- regeringen bör ge Boverket i uppdrag att utfärda rekommendationer för kommunernas detaljplanering utifrån god tillgänglighet till kollektivtrafik (yrkande 27).

Därutöver föreslår motionärerna att riksdagen beslutar att

- det av länsstyrelsens granskningsyttrande över planförslag ska framgå om förslaget inte tillgodoser behovet av att bidra till en minskning av utsläpp av växthusgaser genom att 4 kap. 9 § andra stycket PBL tillförs en ny punkt 5 som ges följande lydelse: ”förslaget inte tillgodoser behovet av att bidra till en minskning av utsläpp av växthusgaser” (yrkande 17),
- länsstyrelsen ska ha rätt att upphäva eller ändra en plan som inte leder till minskade utsläpp av växthusgaser genom att det i 12 kap. 1 § PBL tillförs en ny punkt 5 som ges följande lydelse: ”behovet av att minska utsläpp av växthusgaser inte tillgodoses” (yrkande 18).

Jämställdhetsfrågor i planeringen

I motion C209 av Egon Frid m.fl. (v) föreslås att riksdagen ska begära att regeringen lägger fram ett förslag till ändringar i 1 kap. 1 § PBL med syftet att understryka vikten av jämställda levnadsförhållanden (yrkande 1). Vidare anser motionärerna att det bör införas krav på jämställdhetskonnektionsbeskrivningar och könsuppdelad statistik i samband med arbetet med översiktsplaner, detaljplaner eller andra plandokument och i myndighetsbeslut som rör markanvändning, byggande och rumsliga strukturer (yrkande 2). Regeringen bör enligt motionen även låta undersöka möjligheten att starta ett pilotprojekt i ett tiotal kommuner rörande jämställdhet och fysisk planering och presentera ett konkret förslag för projektets genomförande (yrkande 3).

Enligt motion A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) bör länsstyrelserna få regeringens uppdrag att ta fram strategier för hur stödinsatser för jämställdhetsintegrering ska organiseras och genomföras i arbetet med kommunernas översikts- och detaljplaner (yrkande 20).

Planering för grönområden m.m.

I motion C282 av Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s) framhålls behovet av att skapa bättre förutsättningar för nya koloniträdgårdsområden. Motionärerna föreslår att detta behov beaktas i en översyn av PBL. Samma motionärer föreslår i motion C283 att riksdagen i ett tillkännagivande framhåller vikten av att grönstrukturfrågorna beaktas i den fysiska samhällsplaneringen.

Ameer Sachet (s) föreslår i motion C429 ett tillkännagivande med innebörden att frågor om betydelsen av grönytor och träd i urbana miljöer är en riksdagsangelägenhet (yrkande 1). Vidare föreslås att riksdagen ska förordna en nationell inriktning som innebär att varje träd som fälls inom tätort bör ersättas med två nyplanterade (yrkande 2).

Motion MJ502 av Tina Ehn m.fl. (mp) handlar om åtgärder för biologisk mångfald. I motionen föreslås tillkännagivanden om att regeringen dels bör ge länsstyrelserna ett tydligare ansvar för att arbeta med utgångspunkten att ökad hänsyn bör tas till biologisk mångfald och andra miljöfrågor i samhällsplaneringen (yrkande 10), dels bör ge länsstyrelserna i uppdrag att förbättra samrådet med kommunerna i samband med PBL-frågor (yrkande 11).

Utskottets ställningstagande

Som framgår av det inledande avsnittet har ett mycket omfattande utredningsarbete bedrivits under ett antal år i frågor som rör plan- och bygglagstiftningen. Ett grundläggande underlag för vidare överväganden togs fram av PBL-kommittén och redovisades bl.a. i kommitténs slutbetänkande *Får jag lov?* (SOU 2005:77). Civilutskottet har hittills tagit ställning till två propositioner som baserats på bl.a. detta beredningsunderlag. I syfte att konkretisera och vidareutveckla PBL-kommitténs förslag på olika områden har arbetet sedan förts vidare genom Byggprocessutredningen och Miljöprocessutredningen samt ett löpande beredningsarbete inom Regeringskansliet.

Förutom de utredningar som i huvudsak varit inriktade på de centrala författningarna inom plan- och bygglagstiftningen har frågor om reglering genom PBL även aktualiserats i flera andra utredningar och beretts i särskild ordning. Två aktuella propositioner om strandskyddet respektive vindkraftsetableringar som innefattar sådana förslag bereds för närvarande inom riksdagen.

Mot bakgrund av det pågående utredningsarbetet och beredningsarbetet inom Regeringskansliet har civilutskottets behandling under de senaste åren av motionsförslag om plan- och bygglagstiftningen varit relativt kortfattad och översiktlig. Utgångspunkten har då varit att flertalet av de i motionerna aktualiserade frågorna redan tagits upp av utredningarna och vid remissbehandlingen av dem. Även när det gällt mer avgränsade motionsförslag om förändringar i PBL som inte har haft någon direkt motsvarighet i utredningsförslag, har utskottet gjort bedömningen att de närmare ställnings-

tagandena får anstå till vidare. Dessa avgränsade frågor torde i flertalet fall vara beroende av ställningstaganden till mer grundläggande överväganden om utformningen av planinstrumenten samt om formerna för planerings- och byggprocessen. Utskottet gör även i år en motsvarande bedömning. Riksdagen bör således avvakta resultatet av den pågående beredningen inom Regeringskansliet samt den av regeringen aviserade propositionen om plan- och byggprocesser senare i år. Civilutskottet vill emellertid, utan att i sak ta ställning till de enskilda förslagen, helt kort kommentera några av de frågor som tas upp i motionerna.

I motion C438 framhålls att det är angeläget att en proposition med ett samlat förslag till en förbättrad och förstärkt PBL läggs fram för riksdagen. Motionärerna anser att de hittills behandlade propositionerna med förslag om vissa förändringar av PBL visserligen haft en positiv inriktning, men inte behandlat de mest angelägna och grundläggande frågorna om plan- och bygglagstiftningens framtida utformning. Utskottet kan ha förståelse för denna synpunkt men anser samtidigt att riksdagen som lagstiftare måste beakta att de frågor som tagits upp i utredningsarbetet är av olika komplexitet och angelägenhetsgrad. Regeringen har således ansett det vara möjligt att lägga fram vissa förslag om lagändringar m.m. för riksdagens avgörande redan innan det huvudsakliga förslaget om plan- och bygglagstiftningens reformering är färdigberett. Enligt vad utskottet erfarit är det emellertid regeringens ambition att för riksdagen senare i år lägga fram en proposition som kommer att behandla ett flertal mer grundläggande frågor om plan- och byggprocessen, dvs. ha den inriktning som motionärerna efterfrågar.

Utskottet kan vidare konstatera att motionsförslagen i flera fall ligger helt i linje med de ställningstaganden som redovisats i utredningsbetänkanden och förslag från regeringen som riksdagen redan behandlat. Det gäller inte minst de motioner som tar upp behovet av en enklare, snabbare och tydligare plan- och byggprocess. Det är också utskottets mening att förenklingar i plan- och byggprocessen och utformningen av ett tydligt system för tillsyn och kontroll är av central betydelse i den fortsatta reformeringen av PBL.

När det gäller motioner som tar upp frågor om behovet av lagändringar och andra åtgärder med ett antal olika inriktningar bör det understrykas att de senaste årens utrednings- och beredningsarbete inte inneburit att utvecklingsarbetet vad gäller lagtillämpningen stannat upp. Regeringen har genom olika uppdrag initierat särskilda insatser och Boverket samt övriga berörda myndigheter har bedrivit ett relativt omfattande utvecklingsarbete. Det gäller exempelvis de frågor om buller, tillgänglighet, och bostadsnära natur som tagit upp i flera motioner. Som exempel på aktuella insatser inom de områden som behandlas i motionerna kan också nämnas att regeringen nyligen givit Boverket flera uppdrag med inriktning på jämställdhetsfrågorna i den fysiska planeringen (dnr. M2008/3813/H, M2008/4791/A).

Sammanfattningsvis anser utskottet att samtliga nu behandlade motioner bör avslås av riksdagen med hänvisning till kommande ställningstaganden och förslag från regeringen.

Byggförsäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om villkoren för byggförsäkring. Utskottet hänvisar till pågående beredning inom Regeringskansliet.

Jämför reservationerna 4 (s) och 5 (mp).

Gällande rätt

Lagen (1993:320) om byggförsäkring m.m. trädde i kraft den 1 juli 1993 (prop. 1992/93:121, bet. BoU22, rskr. 302). Lagen ändrades med verkan från den 1 januari 2005 (prop. 2003/04:45, bet. LU25, rskr. 240) då lagens tillämpningsområde utvidgades till att omfatta även småhus. En byggförsäkring ska finnas, när en byggnad som helt eller till övervägande del används som bostad för permanent bruk uppförs eller när det i fråga om en sådan byggnad utförs åtgärder som kräver byggnämnan och som avsevärt förlänger byggnadens brukstid (1 §). Beträffande småhusen gäller i stället att en byggförsäkring ska finnas när huset uppförs, byggs till eller är föremål för vissa andra åtgärder (1 a §). Det är byggnadsnämnden som ska pröva behovet av försäkring utom vid nybyggnad. Om det är fråga om ett fritidshus får nämnden besluta att en försäkring inte behövs (1 b §). Det är den som för egen räkning utför eller låter utföra ett byggnadsarbete som ska se till att det finns en försäkring (1 c §). Byggförsäkringen ska omfatta skälig kostnad för att avhjälpa fel i byggnadens konstruktion, i materialet som använts eller i utförandet av arbetet och skälig kostnad för att avhjälpa skador på byggnaden som orsakats av felet. Med fel avses avvikelser från fackmässigt godtagbar standard vid den tid då arbetet utfördes (2 §).

Utredningar

Under de senaste åren har tre utredningar haft till uppgift att överväga frågor om byggförsäkringen.

Byggnadsdeklarationsutredningen redovisade sina överväganden och förslag i frågan i betänkandet Lagen om byggförsäkringar, en utvärdering (SOU 2005:30). Utredningen ansåg att dagens regelsystem i huvudsak är väl utformat för att tillgodose önskemålet om att ansvaret för fel och skador ska stanna hos den eller de som faktiskt kan förebygga fel eller skador.

Därefter bedrevs ett fortsatt utredningsarbete inom Regeringskansliet med utgångspunkt i Byggnadsdeklarationsutredningens förslag och remissinstansernas synpunkter. Detta arbete resulterade i rapporten Skydd mot fel och obestånd inom bostadsbyggandet (Ds 2007:8). Enligt rapporten bör ett obligatoriskt skydd mot byggfel begränsas till att gälla bostadsrättsföreningar och konsumenter vid nybyggnad, tillbyggnad och mycket omfattande ombyggnad av permanenta bostäder.

Byggprocessutredningen fick genom ett tilläggsdirektiv i april 2008 (dir. 2008.50) i uppdrag att utreda möjligheten att i viss utsträckning begränsa tillämpningsområdet för lagen om byggfelsförsäkring m.m. Utredningen lade i juni 2008 fram sitt betänkande Bygg – helt enkelt! (SOU 2008:68), där det föreslås att byggfelsförsäkring inte ska behövas för arbeten som utförs av byggherren själv eller hans anställda.

Utredningarna har remissbehandlats. Utredningsförslagen och remissvaren bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Motionerna

Eliza Roszkowska Öberg (m) föreslår i motion C362 en översyn av lagen om byggfelsförsäkring. Inriktningen av översynen bör enligt motionen vara att försäkringen görs frivillig. Motionären redovisar olika exempel på hur försäkringen används i dag som stöd för sin uppfattning.

I motion C211 av Finn Bengtsson och Ulf Berg (båda m) föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande begär att regeringen ser över kravet på att byggfelsförsäkring ska tecknas även av självbyggare. Enligt motionen är detta krav oskäligt eftersom försäkringen inte innebär något skydd för den som bygger åt sig själv.

I motion C203 av Jan Lindholm (mp) föreslås riksdagen göra ett tillkännagivande om behovet av att ändra lagen om byggfelsförsäkring så att försäkringen även kommer att omfatta s.k. utvecklingsfel (yrkande 1). Motionären anser att detta kan ske genom att 2 § tredje stycket utgår ur lagen. Detta stycke lyder: Med fel ska enligt försäkringen avses avvikelser från fackmässigt godtagbar standard vid den tid då arbetet utfördes.

Utskottets ställningstagande

Som framgått ovan har under de senaste åren frågor om byggfelsförsäkringen övervägts av tre utredningar. Därvid har bl.a. de frågeställningar avseende försäkringens omfattning och utformning som tas upp i de aktuella motionerna behandlats. Frågor om kravet på försäkring och när en försäkring kan undvaras behandlas i alla tre betänkandena. Frågan om huruvida försäkring även ska krävas för s.k. självbyggare behandlas framför allt i Byggprocessutredningens betänkande. Vad slutligen gäller försäkringens tillämpning på utvecklingsfel togs denna fråga upp i Byggnadsdeklarationsutredningens slutbetänkande. Utredaren gör där bedömningen att lagen även fortsättningsvis bör medge att försäkringen inte omfattar sådana fel.

Frågan om byggförsäkringens tillämpning på utvecklingsfel togs även upp i en interpellationsdebatt i maj 2008 mellan Jan Lindholm (mp) och miljöminister Andreas Carlgren. Statsrådet avvisade i sitt interpellationssvar tanken på att lagen ska innehålla krav på att sådana fel ska omfattas av försäkringen och framhöll bl.a. att detta skulle kräva nya gränsdragningar mellan utveckling och forskning samt leda till avsevärt högre försäkringspremier. I svaret hänvisade statsrådet även till att vissa ansvarsfrågor i samband med byggande är föremål för beredning inom ramen för översynen av PBL (ip. 2007/08:736, prot. 2007/08:120).

Civilutskottet kan konstatera att det framtagna utredningsmaterialet tillsammans med remissynpunkterna bör kunna utgöra ett tillräckligt underlag för de överväganden som för närvarande pågår inom Regeringskansliet i fråga om lagen om byggförsäkring m.m. Utskottet anser därför att regeringens ställningtagande bör avvaktas.

Motionerna C203, C211 och C362 avstyrks med hänvisning till det anförda.

Energideklarationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om att energideklarationer ska kunna upprättas av de berörda fastighetsägarna själva samt om åtgärder för att påskynda arbetet med att upprätta deklarationer. Utskottet hänvisar till de krav som ställs enligt direktivet om byggnaders energiprestanda och svensk lagstiftning samt till redan pågående arbete med att påskynda verksamheten med energideklarationer.

Jämför reservation 6 (s, v, mp).

Bakgrund

Riksdagen beslutade våren 2006 att införa en lag om energideklarationer (prop. 2005/06:145, bet. BoU9, rskr. 213). Lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader, som trädde i kraft den 1 oktober 2006, är en del i det svenska genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/91/EG om byggnaders energiprestanda. Lagen syftar till att främja en effektiv energianvändning och en god inomhusmiljö i byggnader.

Lagen innehåller bestämmelser avseende en skyldighet för ägaren till en byggnad att se till att vissa uppgifter om byggnadens energianvändning och inomhusmiljö deklarerar i en energideklaration. En sådan deklaration ska upprättas när en byggnad uppförs. Vidare gäller för vissa byggnader att ägare ska se till att det alltid finns en energideklaration som inte är äldre än tio år. Det sistnämnda kravet gäller inte för en- och tvåbostadshus som inte hyrs ut, dvs. flertalet småhus. För dessa gäller emellertid att en

deklaration ska upprättas när en byggnad säljs, om det inte redan finns en deklaration som inte är äldre än tio år. Energideklarationen ska upprättas av en oberoende expert.

Lagens krav på energideklarationer har i princip trätt fullt i kraft vid det senaste årsskiftet.

Uppdrag till Boverket

Boverket ska enligt regeringens återrapporteringskrav fortlöpande hålla regeringen underrättad om genomförandearbetets fortskridande vad gäller de krav som ställs i lagen om energideklaration för byggnader och i övriga delar av direktivet om byggnaders energiprestanda. Boverket ska även redovisa antalet registrerade energideklarationer. Boverket har i regleringsbrevet för 2009 (M2008/4791/A) vidare fått i uppdrag att genomföra en uppföljning av arbetet med energideklarationer. Verket ska bl.a. utvärdera hur energideklarationerna och de administrativa rutiner som införts i systemet med energideklarationer fungerar utifrån fastighetsägares och brukares perspektiv. Uppdraget ska senast den 15 december 2009 redovisas till Regeringskansliet.

Motionerna

Jan Ericson (m) föreslår i motion C268 att riksdagen i ett tillkännagivande begär förslag om ändringar i lagen om energideklarationer. Innebörden i denna förändring ska enligt motionären vara att fastighetsägaren själv ska kunna upprätta energideklaration. Dagens regler med krav på att deklARATIONEN upprättas av en oberoende expert anses medföra för höga kostnader för fastighetsägaren, särskilt vad gäller egnahem.

I motion C448 av Peter Eriksson m.fl. (mp) föreslås att riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder för att komma till rätta med förseningarna av arbetet med energideklarationerna (yrkande 10).

Utskottets ställningstagande

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/91/EG om byggnaders energiprestanda, artikel 10, ska medlemsstaterna se till att certifiering av byggnader och utarbetande av åtföljande rekommendationer utförs på ett oberoende sätt av kvalificerade och/eller auktoriserade experter. Lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader är, som framgått ovan, en del i det svenska genomförandet av direktivet. I lagen (12 §) anges att en oberoende expert ska upprätta energideklarationen. De krav på sakkunskap och oberoende som ställs på experten framgår av förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader.

Motion C268 avstyrks med hänvisning till kraven i direktivet och svensk lagstiftning på sakkunskap och oberoende hos den som upprättar energideklarationen.

Som konstateras i motion C448 saknas fortfarande energideklaration för en stor andel av de byggnader för vilka en sådan ska finnas upprättad. En av orsakerna är att det i inledningsskedet inte funnits tillräckligt många oberoende experter. Detta problem är emellertid redan väl känt, och ett intensivt arbete pågår för att snarast möjligt tillgodose de krav som finns uppställda i lagen om energideklaration för byggnader. Boverket har på olika sätt informerat berörda fastighetsägare, och Sveriges kommuner och landsting (SKL) har gått ut med information till kommunerna om hur de kan agera för att påskynda arbetet med deklARATIONERNA. Som framgått ovan har regeringen redan givit Boverket i uppdrag att rapportera om genomförandearbetets fortskridande samt genomföra en uppföljning av arbetet med energideklARATIONER. När det gäller de närmare orsakerna till den uppkomna situationen med förseningar har Riksrevisionen nyligen beslutat att genomföra en granskning av de förutsättningar som givits för verksamheten. Granskningen, som även syftar till att identifiera om det finns väsentliga problem i ansvariga myndigheters tillämpning av lagstiftningen, ska vara avslutad den 25 maj 2009.

Utskottet kan konstatera att det problem med försenade energideklARATIONER som tas upp i motion C448 redan är väl uppmärksammat och att ett tillkännagivande i frågan inte skulle tjäna något reellt syfte. Motionen avstyrks således.

Mål för energianvändning i byggnader

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om ett ändrat mål för energianvändning i byggnader. Utskottet hänvisar till regeringens kommande ställningstagande i frågan samt till det pågående arbetet med de övergripande målen för energieffektivisering.

Jämför reservationerna 7 (s) och 8 (mp).

Bakgrund

I april 1999 fastställde riksdagen 15 nationella miljö kvalitetsmål (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183). Ett av dessa mål avsåg God bebyggd miljö. Vid olika tillfällen därefter har riksdagen fattat beslut om ett antal delmål för respektive miljö kvalitetsmål, samt även beslutat att införa ett 16:e miljö kvalitetsmål. Under miljö kvalitetsmål 15 God bebyggd miljö finns i dag 7 delmål. Delmål 6, Energianvändning m.m. i byggnader, ändrades senast av riksdagen våren 2006 (prop. 2005/06:145, bet. BoU9, rskr. 365–366) och fick då följande lydelse.

Den totala energianvändningen per uppvärmd areaenhet i bostäder och lokaler minskar. Minskningen bör vara 20 procent till år 2020 och 50 procent till år 2050 i förhållande till användningen 1995. Till år 2020

skall beroendet av fossila bränslen för energianvändningen i bebyggelsesektorn vara brutet, samtidigt som andelen förnybar energi ökar kontinuerligt.

Ett omfattande arbete med att följa upp miljökvalitetsmålen pågår löpande inom ett flertal myndigheter och andra instanser. Det s.k. miljömålsarbetet samordnas av Miljömålsrådet som vart fjärde år ska göra en samlad utvärdering av miljömålsarbetet i Sverige. Den andra fördjupade utvärderingen, Miljömålen – nu är det bråttom! överlämnades till regeringen den 31 mars 2008. Miljömålsrådet föreslår i denna rapport ingen förändring av det aktuella delmålet.

Enligt EG-direktivet om effektiv slutanvändning av energi och energitjänster (2006/32/EG) ska medlemsstaterna anta och sträva efter målet att senast 2016 uppnå en övergripande vägledande energibesparing på 9 %, som ska uppfyllas med hjälp av energitjänster och andra åtgärder för förbättrad energieffektivitet. Enligt EG-direktivet ska Sverige också ställa upp ett mellanliggande vägledande energibesparingsmål för 2010. Enligt en bedömning som regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1, utgiftsområde 21) ska energibesparingen år 2010 vara minst 6,5 % av det årliga energiförbrukningsgenomsnittet 2001–2005.

I Energieffektiviseringsutredningens slutbetänkande Vägen till ett energieffektivare Sverige (SOU 2008:110) föreslås ett nytt nationellt energieffektiviseringsmål som innebär att 14 % slutanvänd energi respektive 18 % primär energi ska sparas genom energieffektiviseringsåtgärder till år 2016.

Motionerna

I motion C448 av Peter Eriksson m.fl. (mp) föreslås ett tillkännagivande om att ett nytt mål för energieffektivisering inom bostadsbeståndet bör formuleras (yrkande 1). Detta mål ska utgå från total energianvändning för uppvärmning, varmvatten samt kylbehov och inte som i dag vara relaterat till uppvärmd yta. Målet bör enligt motionen utgå från maximal bedömd ekonomisk potential och innebära en halvering av energianvändningen inom sektorn till år 2050.

I motion N430 av Tomas Eneroth m.fl. (s) föreslås att målet för minskad energianvändning i boendet till år 2020 skärps (yrkande 4). Enligt motionen bör det gälla att energianvändningen i bostäder ska minska med 30 % till år 2020 i förhållande till förbrukningen år 2006.

Utskottets ställningstagande

Det nuvarande målet för energianvändningen i byggnader fastställdes av riksdagen våren 2006 och utgör ett delmål inom ramen för de nationella miljökvalitetsmålen. En utvärdering av det pågående arbetet för att uppnå de uppställda målen har överlämnats till regeringen av Miljömålsrådet. Utskottet anser att regeringens ställningstagande vad gäller delmålet Energianvändning m.m. i byggnader bör avvaktas.

Den aktuella frågan om mål för energianvändning i byggnader har givetvis också ett samband med de mer övergripande och vägledande mål för energieffektivisering som utgår från EG-direktivet om effektiv slutanvändning av energi och energitjänster. I den nyligen avlämnade propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi (prop. 2008/09:163) föreslår regeringen att dessa mål ska ligga fast tills vidare. Regeringen framhåller att såväl vissa oklarheter kring hur måluppfyllelsen ska bedömas som en rad andra utestående frågor måste klargöras inom ramen för det harmoniseringsarbete som bedrivs på EU-nivå, innan det på ett trovärdigt sätt går att bedöma rimligheten i ett nytt vägledande mål.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna C448 yrkande 1 och N430 yrkande 4.

Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om ändrade energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad. Utskottet hänvisar till nyligen ändrade regler för nybyggnad och till ett pågående arbete med energieffektiviseringskrav vid ändring av byggnad. Jämför reservationerna 9 (v) och 10 (mp).

Gällande rätt

Enligt lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. (BVL) ska byggnadsverk (byggnader och andra anläggningar) som uppförs eller ändras uppfylla tekniska egenskapskrav i fråga om bl.a. energihushållning och värmeisolering (2 § första stycket 6). Vidare gäller enligt förordningen (1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. (BVF) att byggnadsverk och deras installationer för uppvärmning, kylning och ventilation ska vara projekterade och utförda på ett sådant sätt att den mängd energi som med hänsyn till klimatförhållandena på platsen behövs för användandet är liten och värmekomforten för brukarna tillfredsställande (8 §). Byggnader som innehåller bostäder eller lokaler ska ha särskilt goda egenskaper när det gäller hushållning med elenergi (10 §).

Föreskrifter och allmänna råd kopplade till 8 och 10 §§ BVF finns i Boverkets byggregler, BBR (BFS 1993:57 med ändringar). I avsnitt 9 BBR finns specificerat vilka krav som ställs på bl.a. nybyggda bostäder vad gäller energihushållning. Författningen har nyligen omarbetats, och de nya reglerna trädde i kraft den 1 februari 2009 (BFS 2008:20). Reglerna innebär att byggnadens specifika energianvändning, installerad eleffekt för

uppvärmning och genomsnittliga värmeomgångskoefficient högst får uppgå till vissa värden som är beroende av dels vilken klimatzon som byggnaden ligger i, dels om elvärme används i bostäderna.

Energihushållningskraven i BVL och BVF gäller även vid ändring av befintliga byggnader. Däremot gäller inte de specificerade krav som anges i BBR. Boverket har utfärdat allmänna råd om ändring av byggnad (BÄR) som är tillämpliga vid ändringar i den befintliga bebyggelsen. I BÄR finns allmänna råd om energihushållning och värmeisolering i samband med ändring av byggnad. De allmänna råden är inte bindande.

Utredningsförslag och pågående arbete

Energieffektiviseringsutredningen har i sitt slutbetänkande Vägen till ett energieffektivare Sverige (SOU 2008:110) föreslagit att energihushållningskrav i samband med ombyggnad införs och att Boverket får i uppdrag att utvärdera de gällande kraven för nybyggnad och vid behov föreslå förändringar. Betänkandet har remissbehandlats.

EU-kommissionen har lagt fram ett förslag till omarbetning av direktivet 2002/91/EG om byggnaders energiprestanda. Enligt den bedömning som regeringen redovisat i sin faktagenommemoria i denna fråga (2008/09: FPM57) kan detta leda till att Boverket behöver genomföra vissa ändringar när det gäller kraven i BBR på en byggnads specifika energianvändning. Verket har i regleringsbrevet för 2009 (M2008/4791/A) också fått regeringens uppdrag att påbörja ett arbete med att se över bl.a. energikraven för nya byggnader med utgångspunkt i de krav som ställs i EG-direktivet.

Boverket ska följa upp i vilken utsträckning som krav uppfyllts i Boverkets föreskrifter när det gäller byggnaders specifika energianvändning i nya byggnader. Uppföljningen ska innehålla en analys av utfallet och vid behov även förslag på hur efterlevnaden av energikraven kan förbättras. Om Boverket ser behov av författningsändringar ska det lämna förslag på sådana.

Vidare ska Boverket påbörja ett arbete med att se över gällande energikrav för nya byggnader i Boverkets föreskrifter. Senast 2011 ska energikraven i föreskrifterna skärpas med utgångspunkt i de krav som ställs i EG-direktivet om byggnaders energiprestanda. Boverket ska redovisa uppföljningen av uppdraget senast den 15 december 2009 till Regeringskansliet.

Motionerna

I motion C279 av Egon Frid m.fl. (v) föreslås ett tillkännagivande om att krav på energihushållning motsvarande vad som gäller för klimatsmarta hus, passivhus och lågenergihus ska införas som norm för nybyggande av flerbostadshus senast 2010 och även för en- och tvåbostadshus på några års sikt (yrkande 4).

Peter Eriksson m.fl. (mp) föreslår i motion C448 ett tillkännagivande om skärpta energikrav både vid nybyggnad (yrkande 5) och vid renovering (yrkande 4). För nybyggnad föreslås att gränsen för energiförbrukning sänks till 90 kWh/m² och år från 2009 och till 70 kWh/m² och år från 2012. Även gränsen för eluppvärmda hus föreslås bli sänkt på motsvarande sätt. En översyn ska också genomföras med syfte att omformulera kraven till att gälla tillförd primärenergi i stället för köpt energi. För ombyggnad och ändring av byggnad föreslår Miljöpartiet att man bör införa ett krav som innebär att energieffektiviseringsåtgärder måste genomföras så att byggnaden efter ombyggnaden förbrukar högst 110 kWh/m² och år eller uppnår en energieffektivisering på minst 40 %. Dessa krav ska sedan utvärderas och revideras efter fem år.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att nya tillämpningsföreskrifter (BBR) avseende de tekniska egenskapskraven i BVL i fråga om bl.a. energihushållning och värmeisolering nyligen har trätt i kraft. Därutöver pågår ett arbete som kan leda fram till ytterligare förändringar i dessa föreskrifter, bl.a. till följd av EU-kommissionens förslag till omarbetning av EG-direktivet om byggnaders energiprestanda.

I propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi (prop. 2008/09:163) lämnar regeringen en redovisning av arbetet med skärpta regler och insatser för energieffektivisering i bebyggelsen. Regeringen framhåller att det är av yttersta vikt att möjligheterna till energieffektivisering tas till vara vid ändring av byggnad. Med hänvisning till bl.a. förhandlingarna om förslaget till en revidering av EG-direktivet om byggnaders energiprestanda och ett pågående arbete med att utarbeta energieffektiviseringskrav vid ändring av byggnad gör regeringen bedömningen att ett närmare ställningstagande till Energieffektiviseringsutredningens förslag i frågan bör anstå till vidare. Regeringen anser att de aktuella frågorna i stället bör bedömas på ett samordnat sätt i den kommande propositionen om plan- och bygglagstiftningen. Vidare konstaterar regeringen att Energieffektiviseringsutredningens förslag om en utvärdering av de gällande energihushållningskraven vid nybyggnad redan är tillgodosett genom ett uppdrag till Boverket.

Utskottet anser, liksom regeringen, att resultaten av det pågående arbetet bör avvaktas. Motionerna C279 yrkande 4 och C448 yrkandena 4 och 5 avstyrks således.

Individuell mätning av varmvatten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om krav på individuell mätning av förbrukningen av varmvatten. Utskottet ansluter sig till den bedömning i frågan som regeringen nyligen redovisat och som innebär att införandet av ett sådant krav bör samordnas med de förslag som kommer att läggas i den aviserade propositionen om plan- och bygglagstiftningen.

Jämför reservation 11 (mp).

Motionen

I motion C448 av Peter Eriksson m.fl. (mp) föreslås att det införs krav på individuell mätning och debitering av varmvatten som ska gälla både vid ny- och ombyggnad (yrkande 6). Motionärerna hänvisar bl.a. till beräkningar som visar att den individuella mätningen kan minska förbrukningen av varmvatten med 15–30 %.

Utredningsförslag

Förslag om ökade satsningar på individuell mätning av bl.a. förbrukningen av varmvatten i bostadshus har tidigare förts fram i flera sammanhang. Sådana förslag finns även i två aktuella utredningar.

Boverket har i rapporten *Hälften bort!* (Boverket, januari 2008) lagt fram förslag om att byggnader som inrymmer bostäder vid uppförande eller ändring ska förses med system för individuell mätning av varmvatten, om det inte är oskäligt. Boverket har också i oktober 2008 publicerat ett kunskapsmaterial i frågan i rapporten *Individuell mätning och debitering i flerbostadshus*.

Energieffektiviseringsutredningen har i sitt slutbetänkande *Vägen till ett energieffektivare Sverige* (SOU 2008:110) lagt fram ett förslag om krav på individuell mätning av varmvatten med en inriktning motsvarande Boverkets förslag. Remissbehandlingen av Energieffektiviseringsutredningens betänkande avslutades i januari.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet kan konstatera att förslag om individuell mätning av förbrukningen av varmvatten har lagts fram av bl.a. Energieffektiviseringsutredningen. Frågan behandlas också i den nyligen avlämnade propositionen *En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi* (prop. 2008/09:163). Sammanfattningsvis redovisar regeringen där följande bedömning i frågan.

Krav på individuell mätning av varmvatten och el bör införas vid uppförande och ändring av byggnader som inrymmer bostäder, om det inte är oskäligt. Den närmare utformningen av sådana krav bör samordnas med övriga förslag som ska läggas i regeringens kommande proposi-

tion om översyn av plan- och bygglagstiftningen. Energimyndigheten bör ges i uppdrag att följa utvecklingen av behovet av krav på separat debitering.

Utskottet delar regeringens bedömning vad gäller införande av krav på individuell mätning av förbrukningen av varmvatten. Ett närmare ställningstagande till utformningen av sådana krav bör således kunna anstå i avvaktan på den aviserade propositionen om plan- och bygglagstiftningen. Motion C448 yrkande 6, som lagts fram innan regeringen tagit ställning i den aktuella frågan, avstyrks av detta skäl.

Passivhus

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om passivhus. Utskottet hänvisar till redan pågående insatser och till en av regeringen aviserad strategi för främjande av lågenergibyggnader.

Jämför reservation 12 (mp).

Bakgrund

Passivhus är ett begrepp som används för välisolerade byggnader som till stor del värms upp genom den energi som redan finns i huset. Under de senaste åren har flera olika insatser gjorts, bl.a. i samverkan mellan statliga och andra intressenter, i syfte att sprida kunskap om teknikutvecklingen på området. En sådan satsning är Programmet för passivhus och lågenergihus. Detta program är finansierat av Energimyndigheten och Västra Götalandsregionen och drivs av IVL Svenska Miljöinstitutet AB. Målsättningen med programmet är att underlätta ett ökat byggande enligt de tekniska möjligheter som finns för att minska energibehovet för uppvärmning. Programmet var avsett att löpa mellan åren 2006 och 2008, men beslut har nyligen fattats om att förlänga projektiden till utgången av 2010. Inom ramen för programmet har visst stöd kunnat lämnas för bl.a. demonstrationsprojekt.

En nära anknyttande satsning sker genom Forum för energieffektiva byggnader som bildades i januari 2007 av IVL Svenska Miljöinstitutet AB, Aton Teknikkonsult AB, Lunds tekniska högskola samt SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut AB. Forumet bildades i samförstånd med Energimyndigheten och Västra Götalandsregionen, Boverket, Formas samt Sveriges Byggindustrier. Verksamheten är inriktad på passivhus och andra energieffektiva byggnader.

Motionerna

Cecilie Tenfjord-Toftby (m) framhåller i motion C442 fördelarna med energisnålt byggande. Motionären föreslår att riksdagen tillkännager att regeringen bör överväga möjligheten att införa en premie för byggande av s.k. passivhus.

I motion C448 av Peter Eriksson m.fl. (mp) föreslås att det ska genomföras en arkitekttävling med syfte att dagens passivhus ska kunna utvecklas till nollenergihus, dvs. hus som inte kräver någon tillförd energi alls (yrkande 9).

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet ser positivt på den snabba utveckling som skett under de senaste åren när det gäller att begränsa behovet av tillförd energi i nyuppförda byggnader och även i bostadsbeståndet efter ombyggnadsåtgärder. Utskottet anordnade våren 2008 ett seminarium om energieffektiva bostäder med syfte att informera sig om denna teknikutveckling. Det kan konstateras att olika energisnåla lösningar på byggnadsutformningen nu i allt större utsträckning används i den vanliga bostadsproduktionen. Det gäller för såväl flerbostadshus som småhus. Alltfler byggherrar och fastighetsägare har också kunnat konstatera att det är en fastighetsekonomiskt god investering att redan från början välja långsiktigt hållbara energilösningar.

Som framgår av ovanstående bakgrund har statliga insatser gjorts i olika former för att främja utvecklingen av bl.a. passivhus. Insatserna har åtminstone till viss del haft en inriktning som efterfrågas i de aktuella motionerna. Beslut har också nyligen fattats om en förlängning av satsningen inom ramen för Programmet för passivhus och lågenergihus till utgången av 2010.

Vidare har regeringen i propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi (prop. 2008/09:163) framhållit att en strategi för främjande av lågenergibyggnader bör tas fram. Regeringen framhåller i propositionen också sin avsikt att på olika sätt stimulera byggbranschens aktörer att fortsätta utvecklingsarbetet på området.

Utskottet kan konstatera att redan pågående och aviserade insatser vad gäller bl.a. passivhus åtminstone delvis ligger i linje med vad motionärerna förordar. Motionerna C442 och C448 yrkande 9 avstyrks med hänvisning till det anförda.

Inomhusmiljö

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om inomhusmiljö och hälsa.

Utskottet hänvisar till redan pågående arbete.

Jämför reservation 13 (mp).

Motionerna

Jan Lindholm (mp) föreslår i motion C203 att man tillsätter en särskild utredare med uppgift att utreda samhällets kostnad för sjukvård och sjukfrånvaro orsakad av sjuka hus. I utredarens uppdrag ska även ingå att överväga hur andelen sjuka hus i nybyggnationen kan minskas (yrkande 2).

I motion C240 av Jan Lindholm (mp) föreslås riksdagen göra tillkännagivanden om ett antal åtgärder som alla syftar till att åstadkomma en bättre inomhusmiljö i byggnadsbeståndet. Förslagen innebär att regeringen bör utreda förutsättningarna för att vidta följande åtgärder.

- Inrätta en byggkvalitetsinspektion med uppgift att kontrollera och godkänna nya material och lösningar innan de tas i bruk (yrkande 1).
- Inrätta en bygghaverikommission med uppgift att utreda byggfel samt fukt- och mögelskador (yrkande 2). I uppdraget ska ingå att utreda orsakerna till felen, vem som är ansvarig samt hur de som drabbats av felen ska kunna få hjälp.
- Införa en garantitid som omfattar minst tio år avseende ansvar för negativ hälsopåverkan från byggnader av alla slag (yrkande 3). Enligt motionären ska ansvaret vara knutet till den som har ansvar för byggandet.
- Upprätta ett komplett uppföljningssystem för inomhusmiljö i syfte att förebygga att ohälsa uppstår på grund av den byggda miljön (yrkande 4).
- Utveckla reglerna för den obligatoriska ventilationskontrollen så att kraven ställs utifrån verklig användning av lokalerna (yrkande 5).
- Inrätta en ekonomisk stödfunktion till enskilda som drabbas av "icke självförvårdad" fukt- och mögelskada (yrkande 6). Enligt motionären ska stöd kunna lämnas oavsett om det handlar om problem orsakade av bostad, arbetsplats eller annan byggnad.
- Tillsätt en utredning om hur ekonomiska resurser för anpassning av inomhusmiljöer för personer med allergier eller särskilt svår överkänslighet kan organiseras (yrkande 7). Motionären framhåller möjligheten att ändra reglerna för bidrag till bostadsanpassning så att även personer med överkänslighet ska kunna få stöd.

Ytterligare två yrkanden om åtgärder för en bättre inomhusmiljö finns i motionen. Dessa yrkanden, som handlar om inomhusmiljön i skolor samt inrättandet av ett forskningsråd, har hänvisats till utbildningsutskottet.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet anser, liksom motionären, att frågan om vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra inomhusmiljön i byggnader med problem och för att hindra att nya problem uppkommer bör tillmätas stor vikt. Under de senaste årtiondena har det kommit ett flertal rapporter om brister i inomhusmiljön i bostäder och andra byggnader. Ett omfattande utrednings- och utvecklingsarbete har bedrivits i olika former, och ett brett kunskapsunderlag har tagits fram på området. Fortfarande saknas emellertid en samlad bild av byggnadsbeståndets egenskaper vad gäller bl.a. inomhusmiljön. Regeringen gav därför i december 2006 Boverket i uppdrag att ta fram underlag som klarlägger bl.a. byggnaders tekniska utformning, upprustningsbehov, brister i inomhusmiljön och upplevd ohälsa. Uppdraget var avsett att redovisas den 1 december 2008, men regeringen har på begäran av Boverket beslutat att senarelägga redovisningstidpunkten till den 1 september 2009.

Utskottet kan konstatera att de förslag som läggs fram av motionären kommer in på ett stort antal frågeställningar som behandlats i olika utredningar och som även är aktuella i pågående överväganden inom Regeringskansliet. Det gäller exempelvis frågor om ansvarsförhållandena på byggområdet som är föremål för överväganden såväl i samband med reformeringen av plan- och bygglagstiftningen som i beredningen av förslag om byggförsäkringen. Vidare har de frågor som tas upp i motionen samband med tillämpningen av flera andra lagar. Det gäller exempelvis lagen om energideklarationer som förutom energiredovisningen även ställer krav på redovisning av uppgifter om den obligatoriska funktionskontrollen av ventilationssystem och om radonmätningar. Även i det pågående arbetet med att reducera energianvändningen i såväl det befintliga byggnadsbeståndet som i nyproduktionen är det nödvändigt att ta hänsyn till frågor om inomhusmiljön. Utskottet vill också erinra om det arbete som bedrivs med att följa upp det av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och delmålet om god inomhusmiljö.

Enligt utskottets uppfattning är det nödvändigt att frågan om en god inomhusmiljö beaktas i alla sammanhang där byggmetoder och krav på bostadsutformning m.m. diskuteras. Insatser på ett flertal områden och av ett stort antal olika aktörer kan få betydelse för de frågor som tas upp i motionerna. Särskild vikt bör naturligtvis tillmätas de insatser som görs av aktörerna själva inom bygg- och fastighetssektorn. Det torde i dag råda en betydande samsyn i frågan om behovet av ytterligare åtgärder för att förbättra inomhusmiljön i många byggnader och av ett utvecklingsarbete för att undvika att nya ohälsosamma miljöer skapas. Ett sådant arbete bedrivs bl.a. av Kretsloppsrådet där stora delar av bygg- och fastighetssektorn medverkar i ett gemensamt åtagande att uppnå en hållbar byggd miljö. Kretsloppsrådet har utformat ett åtgärdsprogram för säkerställande av en god innemiljö och arbetar också för att användningen av material och ämnen som kan vara negativa ur miljö- och hälsosynpunkt successivt fasas ut.

Vidare kan nämnas att ett antal stora fastighetsägare och byggherrar under en tid bedrivit ett arbete för att ta fram en standard för miljöbedömning av byggvaror, en s.k. byggvarubedömning.

Det är angeläget att den successivt ökande kunskapen inom området kan utnyttjas av samtliga berörda parter. Ett viktigt underlag för vidare överväganden och åtgärder torde finnas till hands när Boverket senare i år redovisar sin sammanställning över byggnadsbeståndets egenskaper vad gäller bl.a. inomhusmiljön. I sammanhanget är det emellertid viktigt att komma ihåg att inomhusmiljön inte bara beror på de byggnadstekniska förutsättningarna utan också ofta är starkt beroende av de verksamheter som bedrivs i byggnaderna samt av emissioner som inte härrör från själva byggnaden. Dessa frågor om arbetsmiljö m.m. ligger till stor del utanför civilutskottets beredningsområde.

Sammanfattningsvis delar utskottet motionärens syn på att inomhusmiljön bör ägnas stor uppmärksamhet i alla de sammanhang där det är aktuellt att ta ställning till frågor om byggnaders utformning och användning. Staten har här ett ansvar för bl.a. lagstiftning, kunskapsförsörjning och information inom området. Huvudansvaret för byggnadernas utformning och användning, och därmed även inomhusmiljön, har emellertid byggherrar, fastighetsägare och övriga berörda parter inom bygg- och fastighetssektorn.

Civilutskottet förutsätter att regeringen redan är väl förtrogen med de frågeställningar som tas upp av motionären. De har till stora delar redan varit föremål för utredningsinsatser och även tagits upp i riksdagsdebatter. Det inom regeringen ansvariga statsrådet, miljöminister Andreas Carlgren, har under det senaste året besvarat ett flertal interpellationer om de frågor som behandlas i de aktuella motionerna. Senast den 10 mars i år besvarade miljöministern en interpellation från Jan Lindholm (mp) om ohälsa och inomhusmiljö (ip. 2008/09:353, prot. 2008/09:81) och redogjorde då för regeringens insatser.

Motionerna C203 yrkande 2 samt C240 yrkandena 1–7 avstyrks med hänvisning till det anförda.

Byggande i trä

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om statliga insatser för byggande i trä. Utskottet hänvisar till sitt tidigare ställningstagande i frågan.

Bakgrund

På förslag från näringsutskottet (bet. 2001/02:NU12) initierade riksdagen våren 2002 genom ett tillkännagivande till regeringen (rskr. 2001/02:231) vissa åtgärder i syfte att främja träanvändningen inom olika sektorer. De insatser som därefter gjorts på området har till stor del varit inriktade på frågor om byggande i trä. I december 2002 tillsatte regeringen en förhandlare med uppdraget att ta fram underlag för en överenskommelse om en nationell strategi för att främja en ökad användning av trä i byggandet. I januari 2004 redovisades rapporten Mer trä i byggandet – underlag för en nationell strategi för att främja trä i byggandet (Ds 2004:1). Regeringen utsåg i maj 2005 en ordförande för en kommitté med uppdrag att samordna en träbyggnadsstrategi – Nationella träbyggnadsstrategin. Kommittén har haft i uppdrag att samverka med intressenterna på området och verka för att åtgärderna i linje med strategin främjar utvecklingen inom byggssektorn vad gäller utbudet av fler och bättre långsiktigt hållbara alternativ, utifrån objektiva grunder. Uppdraget för träbyggnadsstrategin avslutades i december 2008 med en redogörelse för vad som uppnåtts under arbetet. I sammanfattningen till slutrapporten från Nationella träbyggnadsstrategin anføres bl.a. följande.

Bland åtgärderna i träbyggnadsstrategin fanns uppgiften att verka för tillkomsten av fler demonstrationsprojekt och att utbilda yrkesverkssamma inom byggandet i modernt träbyggande. Under den tid som kommittén har arbetat har ett stort antal byggnader med bärande träkonstruktion uppförts och bedömningen är att cirka 15 procent av alla flervåningsbostadshus som nu uppförs har bärande träkonstruktion. Andelen träbroar har ökat avsevärt under perioden. Cirka 5000 personer har deltagit i fortbildnings- och informationsaktiviteter inom ramen för hela strategiarbetet.

Utvecklingen inom träbyggandet under de gångna åren innebär att nya träbyggsystem och aktörer har etablerats på marknaden, nya upphandlings- och samverkansformer har utvecklats och ny kunskap har tagits fram. Träbyggandet har fått genombrott inom områdena flervåningsbostadshus, hallbyggnader, broar och påbyggnader.

Motionerna

I motion C317 av Åke Sandström och Sven Bergström (båda c) föreslås ett tillkännagivande om betydelsen av ökat träbyggande för industriell byggutveckling och minskade koldioxidutsläpp. Motionärerna anser att riksdagen i tillkännagivandet ska begära

- att erfarenheterna från Nationella träbyggnadsstrategin tillvaratas genom ett uppföljningsprogram med inriktning på industriella byggsystem med träbaserade energi- och klimatlösningar,
- att såväl utbildning som fortbildning med denna inriktning erbjuds yrkesverksamma och beställare inom bygg- och bostadssektorn,
- att de högre byggutbildningarna inom universitet och högskolor ges ett särskilt uppdrag att införa speciella utbildningsprogram för modernt träbyggande,

- att de statliga verken får ett särskilt uppdrag att utreda träbyggalternativ vid kommande byggprojekt.

Ann-Kristine Johansson m.fl. (s) föreslår i motion C427 ett tillkännagivande om behovet av en fortsatt satsning på byggande i trä genom ett samarbete mellan staten, näringslivet och högskolorna. Motionärerna framhåller även de goda resultat som uppnåts genom den hittillsvarande satsningen genom den nationella träbyggnadsstrategin.

I motion C417 av Malin Löfsjögård m.fl. (m) föreslås att riksdagen gör ett tillkännagivande om byggande i trä. Motionärerna anser att den nationella träbyggnadsstrategin och tillhörande kommitté bör avskaffas (yrkande 1) samt att det fortsatta arbetet inom områdena God bebyggd miljö och Hållbara städer bör utgå från vetenskapligt bevisade fakta och byggmaterialneutralitet (yrkande 2). Enligt motionen har olika insatser som regeringen och Regeringskansliet varit engagerade i ensidigt gynnat trä i förhållande till andra byggmaterial.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade föregående år två motioner med motsvarande inriktning som de nu aktuella och anförde då följande (bet. 2007/08:CU11 s. 18).

De två motionerna kan något förenklat sägas inta motsatta ståndpunkter vad gäller statens insatser på träbyggnadsområdet. I den ena framhålls att det bör vara ett mål i sig att öka träanvändningen medan det i den andra riktas invändningar mot ett ensidigt gynnande av träbyggnadet som anses ha motverkat konkurrensen vad gäller materialval. Utskottet vill för sin del anföra följande i den aktualiserade frågan.

De statliga insatser som gjorts på området sedan riksdagen tog sitt initiativ våren 2002 har syftat till att uppmärksamma och främja trämaterial som ett naturligt inslag i den svenska byggverksamheten. Utgångspunkten har emellertid hela tiden varit att åtgärderna ska vara inriktade på att uppnå en konkurrensneutral situation där det överläts till byggherrar och byggare att inom ramarna för gällande författningar välja material. I detta val ingår såväl tekniska och miljömässiga som ekonomiska överväganden. Behovet av att under en period särskilt uppmärksamma byggande i trä har i stället sin grund i att användningen av trämaterial, särskilt i flerbostadshus och andra större byggnader, varit mindre vanlig i Sverige än i flera andra länder med motsvarande förutsättningar när det gäller tillgången på skogsråvara. Som orsak till detta brukar nämnas bl.a. de villkor som tidigare gällde enligt byggnadslagstiftningen och att trämaterial inte givits tillräcklig uppmärksamhet i utbildningen av ingenjörer, arkitekter och andra nyckelgrupper.

Civilutskottet har i samband med beredningen av detta ärende erfarit att ett flertal åtgärder i syfte att öka kunskapen om trämaterialens möjligheter som byggmaterial vidtagits inom ramen för den nationella träbyggnadsstrategin i samarbete med bl.a. branschens egna organisationer. Som framgått ovan kommer träbyggnadsstrategins uppdrag att avslutas i slutet av innevarande år med en redogörelse för vad som uppnåts. Sett mot denna bakgrund kan båda de nu aktuella motionerna anses vara delvis tillgodosedda.

Utskottets ställningstagande

Den satsning som gjorts inom ramen för Nationella träbyggnadsstrategin har nu avslutats. Som framgår av det ovan återgivna utdraget ur sammanfattningen av slutrapporten från Nationella träbyggnadsstrategin har bl.a. omfattande utbildnings- och informationsaktiviteter bedrivits inom ramen för strategiarbetet. Vidare görs i rapporten bedömningen att träbyggnad under de senaste åren etablerats på marknaden och fått ett genombrott inom flera områden.

Enligt vad utskottet erfarit förs resultaten och erfarenheterna från detta arbete vidare genom satsningar av träbyggnadsbranschen och vissa kommuner, bl.a. inom ramen för ett projekt benämnt Trästad 2012.

När det gäller den fråga som indirekt tas upp genom de nu aktuella motionerna, dvs. det statliga engagemanget i frågor om materialval i samband med byggande, vidhåller utskottet sitt ställningstagande från föregående års behandling av motioner om byggande i trä.

Motionerna C317, C417 och C427 avstyrks med hänvisning till det anförda.

Vissa frågor om byggregler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden gällande vissa frågor om byggregler. Utskottet hänvisar till pågående arbete vad gäller regler för studentbostäder respektive samordning inom EU av frågor med betydelse för de nationella byggreglerna.

Motionerna

Eva Johnsson (kd) föreslår i motion C413 att riksdagen genom ett tillkännagivande ska begära en översyn av byggreglerna i syfte att möjliggöra ett enklare och billigare boende för studenter och unga. Motionären anser att höga standardkrav i dagens regler gör det svårt att bygga billiga bostäder.

Sten Bergheden (m) föreslår i motion C424 att riksdagen i ett tillkännagivande begär att det genomförs en översyn av de svenska byggreglerna och att Sverige aktivt verkar i syfte att öka samordningen av byggregler i Europa. Enligt motionären utgör de skilda krav som ställs i olika länder ett hinder för bl.a. exporten av småhus.

Boverkets byggregler och pågående arbete

Boverket utfärdar föreskrifter till plan- och bygglagen (1987:10), PBL, plan- och byggförordningen (1987:383), PBF, lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m., BVL, samt förordningen

(1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m., BVF. Dessa föreskrifter samt de därtill fogade allmänna råden benämns *Boverkets byggregler*.

En successiv omarbetning av byggreglerna pågår sedan flera år tillbaka. Nya regler om bl.a. bostadsutformning trädde i kraft den 1 juli 2008 (BFS 2008:6). I de nu gällande reglerna finns bl.a. särskilda bestämmelser om boendeformer för ungdomar som innebär att de enskilda bostadslägenheternas rum med inredning och utrustning för matlagning och för daglig samvaro samt utrymme för måltider får sammanföras till gemensamma utrymmen. Vidare finns särskilda regler för boendeformer för studerande som gäller bostadslägenheter med en yta på högst 25 m².

Boverket har i regleringsbrevet för 2009 (M2008/4791/A) fått i uppdrag att göra en översyn av studenternas bostadssituation. I uppdraget ingår att utreda hur byggreglerna tillämpas när det gäller byggande av studentbostäder och identifiera eventuella problem. Om Boverket ser behov av författningsförändringar ska verket också lämna förslag om sådana.

Inom den europeiska unionen bedrivs ett omfattande samarbete i frågor med betydelse för de krav som ställs på byggprodukter och byggnader. Det gäller i första hand den samordning som sker med stöd av det s.k. byggproduktdirektivet (89/106/EEG) samt direktivet om byggnaders energiprestanda (2002/91/EG). För närvarande pågår överväganden avseende ett förslag från kommissionen om att ersätta byggproduktdirektivet med en förordning. Motivet till förslaget är att förtydliga, förenkla och modernisera reglerna och därigenom bidra till att effektivare undanröja kvarstående handelshinder för byggprodukter. Vidare har kommissionen föreslagit att direktivet om byggnaders energiprestanda omarbetas. Frågan kommer att vara föremål för förhandlingar under 2009.

Utskottets ställningstagande

De aktuella motionerna tar upp frågor om de byggregler som tillämpas för bostäder särskilt avsedda för studenter och ungdomar samt behovet av en samordning av de nationella byggreglerna i Europa. Som framgår av ovanstående bakgrund är frågor med betydelse på området föremål för översyn och förhandlingar. Utskottet anser att utfallet av det pågående arbetet bör avvaktas.

Motionerna C413 och C424 avstyrks mot denna bakgrund.

Dokumentering av ledningar i mark

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om dokumentering av ledningar i mark. Utskottet hänvisar till ett pågående utvecklingsarbete på området.

Motionerna

Eva Johnsson (kd) framhåller i motion C415 att det inför grävarbeten i dag är svårt att ta reda på vilka rör och kablar som kan finnas i marken. Motionären anser att riksdagen bör tillkännage för regeringen att det finns ett behov av att kartlägga och dokumentera befintliga ledningar i mark och samla informationen hos en myndighet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan instämma i motionen såtillvida att det är angeläget att olika typer av s.k. geodata om ledningar och andra former av teknisk infrastruktur finns lätt tillgängliga för berörda aktörer och intressenter. Ett omfattande utvecklingsarbete pågår också på olika nivåer med denna inriktning. Många kommuner bedriver i dag ett eget utvecklingsarbete med olika former av geografiska informationssystem (GIS) med inriktningen att i samlad form kunna presentera lägesbunden information på ett brukarvänligt sätt. Lantmäteriet har ett nationellt samordningsansvar för geodata och har regeringens uppdrag att utarbeta en nationell geodatastrategi. Ett utvecklingsarbete vad gäller tillgänglighet och användbarhet för olika typer av geodata bedrivs även inom ramen för det svenska genomförandet av EG-direktivet Inspire (2007/2/EG).

Utskottet anser inte att motion C415 bör föranleda något tillkännagivande från riksdagen. Motionen avstyrks.

Bostadsanpassningsbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regeländringar för bostadsanpassningsbidrag. Utskottet hänvisar till att eventuella problem med bidragsverksamheten kan uppmärksammas i Boverkets tillsynsverksamhet samt i verkets rapportering till regeringen.

Gällande rätt

Enligt lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. kan bidrag lämnas till enskild person som äger en bostad för permanent bruk eller som innehar en sådan bostad med hyres- eller bostadsrätt. Om bostaden hyrs i andra hand, lämnas bidrag endast om anpassningsåtgärden är skäligen med hänsyn till hur långvarig upplåtelsen är (4 §).

Bostadsanpassningsbidrag lämnas för åtgärder för anpassning av bostadens fasta funktioner i och i anslutning till den bostad som ska anpassas. Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig som bostad för den funktionshindrade. Bidrag lämnas dock inte om de sökta åtgärderna behöver vidtas redan av väsentligen andra orsaker än behovet av anpassningen (6 §).

Vid köp eller byte av bostad lämnas bostadsanpassningsbidrag till kostnadskrävande åtgärder endast om det finns särskilda skäl för att välja en bostad som kräver anpassning (9 §).

Bostadsanpassningsbidrag och återställningsbidrag lämnas med belopp som motsvarar skälig kostnad för åtgärderna. Återställningsbidrag lämnas dock endast om den godkända kostnaden vid ett och samma tillfälle överstiger 5 000 kr (14 §).

Motionerna

I motion C250 av Betty Malmberg (m) föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande begär att det genomförs en utvärdering och revidering av lagen om bostadsanpassningsbidrag (yrkande 1). Motionären vänder sig bl.a. mot att kostnaderna för bidragssystemet ökar trots att standarden i bostadsbeståndet rimligen har förbättrats. Mot denna bakgrund föreslås att bostadsanpassningsbidrag inte ska kunna utgå för anpassningsåtgärder understigande 5 000 kr (yrkande 2). Vidare föreslås att bidrag inte ska kunna lämnas för åtgärder i flerbostadshus som är yngre än 10 år (yrkande 3).

Jan Ericson (m) föreslår i motion C265 att riksdagen ska begära en översyn av reglerna för bostadsanpassningsbidrag till omfattande och standardhöjande åtgärder i småhus. Enligt motionären används bidraget ibland till att renovera slitna badrum och andra åtgärder som höjer fastighetens värde. Motionären förordar att det bidrag som lämnas ska bero på den sökandes egen ekonomiska situation och att ett system med lån i stället för bidrag ska övervägas.

I motion C375 av Betty Malmberg (m) föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande begär förslag om ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag som innebär att det blir möjligt att ansöka om bidrag för bostad i annan kommun än där man är folkbokförd. Motionären anser att civilutskottets behandling av ett motsvarande motionsförslag föregående år inte tillräckligt uppmärksammade problemet.

Utskottets ställningstagande

Boverket har tillsyn över kommunernas handläggning av ansökningar om bostadsanpassningsbidrag och sammanställer årligen uppgifter om bl.a. kostnaderna för bidragen. Verket svarar också för en rapportering till regeringen om eventuella problem med bidragsverksamheten. En fråga som under de senaste åren tagits upp i dialogen mellan Regeringskansliet och Boverket är villkoren för återanvändning av hissar och större installationer som finansierats med bostadsanpassningsbidrag. Verket har helt nyligen (februari 2009) redovisat sina överväganden i denna fråga till regeringen och lämnat förslag om en ändring i lagen om bostadsanpassningsbidrag.

Det får förutsättas att även andra problem som Boverket uppmärksammar i sin tillsynsverksamhet tas upp i en rapportering till regeringen. Det bör i detta sammanhang givetvis läggas stor vikt vid de synpunkter som framkommer från kommunalt håll. När det gäller de frågor som tas upp i motionerna ställer utskottet sig visserligen tveksamt till flera av de konkreta förslagen men vill inte utesluta att det kan finnas anledning att vid en senare tidpunkt aktualisera frågan om en översyn av vissa bidragsvillkor. I fråga om förslaget i motion C375 vill utskottet emellertid åter understryka att en ansökan om bostadsanpassningsbidrag inte får avslås med hänvisning till att bytet eller köpet av bostad innebär ett byte av hemkommun. Däremot finns det, som framgår av ovanstående redovisning av gällande rätt, flera andra villkor för bidrag som måste uppfyllas vid köp och byte av bostad, såväl inom samma kommun som mellan olika kommuner.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna C250, C265 och C375.

Reservationer

1. En reformerad plan- och bygglagstiftning, punkt 1 (s)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s) och Eva Sonidsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:C270, 2008/09:C287, 2008/09:C292, 2008/09:C299, 2008/09:C367 yrkandena 1 och 3, 2008/09:C426 yrkande 3 och 2008/09:C438 yrkandena 1–5 och avslår motionerna 2008/09:C209 yrkandena 1–3 och 5–9, 2008/09:C264, 2008/09:C282, 2008/09:C283, 2008/09:C329, 2008/09:C332, 2008/09:C356, 2008/09:C396, 2008/09:C423, 2008/09:C429 yrkandena 1 och 2, 2008/09:C433, 2008/09:C467, 2008/09:C469 yrkandena 1–3, 2008/09:Fö229 yrkande 3, 2008/09:Fö289 yrkandena 21–23 och 50–54, 2008/09:So554 yrkande 4, 2008/09:T206 yrkandena 13–18, 24, 26 och 27, 2008/09: MJ502 yrkandena 10 och 11, 2008/09:A395 yrkande 20 och 2008/09:A402 yrkande 25.

Ställningstagande

Den nuvarande plan- och bygglagen trädde i kraft för över tjugo år sedan. Även om lagen har ändrats i flera avseenden under de gångna årtiondena är det i grunden samma regelsystem som fortfarande gäller. Samtidigt har samhället genomgått betydande förändringar. Nya förutsättningar och mer uttalade krav på en anpassning av samhället gäller inom flera områden. Det gäller bl.a. frågor om miljö- och klimatanpassning, jämställdhet, tillgänglighet samt en effektiv och demokratisk planeringsprocess. Det är mot denna bakgrund nödvändigt att plan- och bygglagstiftningen genomgår en reformering som ger bättre förutsättningar för en samhällsplanering anpassad till dagens behov.

Det behövs en modern plan- och bygglagstiftning som ger förutsättningar att bedriva en aktiv stadsbyggnadspolitik för fler attraktiva stadsmiljöer med bra service och ett minskat bilberoende. För att minska segregation och möta efterfrågan behövs fler attraktiva bostäder och bostadsområden. Vi behöver insatser som ger större möjlighet till val av boende och som samtidigt ger en ökad mångfald. Vi behöver också tänka nytt när det gäller mötesplatser för människor, föreningsliv och kultur.

En nödvändig minskning av vår klimatpåverkan ställer krav på både mer energieffektiva hus och en samhällsplanering där energieffektiviteten beaktas i alla led. Samtidigt måste regelverket ses över så att inte enskilda miljökrav bidrar till en samhällsplanering som i ett helhetsperspektiv är mindre hållbar. I dag kan t.ex. krav på bullernivån invid fasad försvåra en förtätning av våra städer som är viktig för att minska behovet av transporter. I praktiken riskerar staden och bebyggelsen att få anpassa sig till bilen och trafikens krav i stället för tvärtom.

Den socialdemokratiska regeringen tillsatte 2002 en parlamentariskt sammansatt kommitté, PBL-kommittén, som fick i uppgift att se över och lägga fram förslag om en reformerad plan- och bygglagstiftning. Kommitténs slutbetänkande – Får jag lov? – lades fram hösten 2005 och remissbehandlingen avslutades i februari 2006. Under mer än tre års tid har nu beredningsarbetet pågått inom Regeringskansliet. Regeringen har visserligen lagt fram två propositioner som utgår från de överväganden och förslag som PBL-kommittén presenterat, men dessa tog endast upp vissa begränsade frågeställningar. Den första propositionen innehöll inte några lagförslag alls utan innebar att regeringen begärde riksdagens godkännande för inriktningen av det fortsatta arbetet med en ny instansordning för prövning av ärenden enligt PBL. Den andra propositionen innehöll visserligen ett antal konkreta förslag om ändringar i olika delar av PBL, men kan inte sägas ha inneburit något avgörande steg på vägen mot en sedan länge efterfrågad reformerad plan- och bygglagstiftning. Det återstår således fortfarande för regeringen att ta ställning till och lägga fram förslag i flertalet av de frågor som PBL-kommittén behandlat i sina betänkanden och som även tagits upp i andra kompletterande utredningar.

Vi anser att det är helt nödvändigt att regeringen nu presenterar ett *sammanhållet* förslag om en reformerad plan- och bygglagstiftning för riksdagen. En proposition, benämnd Plan- och byggprocesser, har av regeringen aviserats till juni 2009. Det är emellertid fortfarande oklart både om tidsplanen kommer att hållas denna gång och om innehållet i propositionen omfattar de grundläggande frågor som behöver få sin lösning.

Enligt vår mening är de förändringar som föreslogs av PBL-kommittén i huvudsak bra. Det borde även vara möjligt att uppnå en bred enighet om vissa utgångspunkter för reformeringen av lagstiftningen. I vår motion C438 lyfter vi fram ett antal frågor som bör beaktas särskilt i den kommande propositionen. Bland de frågor som enligt vår uppfattning är av särskild vikt att beakta i arbetet med att reformera plan- och bygglagstiftningen bör nämnas behovet av en strategisk plan- och byggprocess där kommuninvånarna är delaktiga redan från början. Ett första led i denna process bör utgöras av en enklare och mer strategisk översiktsplanering. Vidare är det angeläget att underlätta arbetet med detaljplanering och i denna process lägga fokus på strukturella frågor. Vi anser att kravet på bygganmälan kan slopas och ersättas av ett samordnat förfarande med bygglovsprövningen. Det är vidare angeläget att finna former för att samord-

nade besked ska kunna ges vid prövning enligt både PBL och miljöbalken. Det är också viktigt att tydliggöra både rätten att överklaga och överprövningens omfattning. Vi anser att kravet på bygglov för anläggningar och andra fasta anordningar bör få en generell utformning. Regeringen bör i en förordning närmare ange vilka anläggningar och fasta anordningar som ska omfattas av lovplikten. Syftet med ändringen är att hålla lagtexten på en mer övergripande nivå och låta regeringen precisera innehållet. Därmed underlättas också anpassningar till nya behov.

Det ovan anförda innebär ett bifall till motion C438 yrkandena 1–5. Vi ställer oss också bakom flera andra motionsförslag i mer avgränsade frågor. Vi anser att även dessa frågor, med utgångspunkt i PBL-kommitténs överväganden och förslag, bör ges stor uppmärksamhet i den avslutande beredningen inom Regeringskansliet och i en sammanhållen PBL-proposition till riksdagen. Det gäller inte minst behovet av att skapa en mer effektiv planeringsprocess och nya former för överklagandeprocessen som tas upp i motionerna C287 och C426 yrkande 3. Vidare är det, som framhålls i motion C299, nödvändigt att översiktsplanen verkligen blir det aktuella instrument för samhällsplaneringen som är avsikten redan med dagens lagstiftning. Det finns, som framhålls särskilt i motionerna C292 och C367 yrkandena 1 och 3, ett stort behov av att i högre grad uppmärksamma klimat- och miljöfrågorna i den fysiska planeringen. Likaså måste tillgänglighetsfrågorna lyftas fram i alla led av plan- och byggprocessen samt i arbetet med förbättringar av befintliga miljöer. Som framhålls i motion C270 måste ett första steg i detta arbete självklart vara att redan gällande åtaganden och krav verkligen tillgodoses.

Vi anser att riksdagen bör tillkänna det nu anförda till regeringen som sin mening. Det innebär ett bifall till de särskilt omnämnda motionerna. Även flera av de övriga motioner som behandlas i det inledande avsnittet torde därigenom bli åtminstone delvis tillgodosedda.

2. En reformerad plan- och bygglagstiftning, punkt 1 (v) av Egon Frid (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:C209 yrkandena 1–3 och 5–9 samt 2008/09:So554 yrkande 4 och avslår motionerna 2008/09:C264, 2008/09:C270, 2008/09:C282, 2008/09:C283, 2008/09:C287, 2008/09:C292, 2008/09:C299, 2008/09:C329, 2008/09:C332, 2008/09:C356, 2008/09:C367 yrkandena 1 och 3, 2008/09:C396, 2008/09:C423, 2008/09:C426 yrkande 3, 2008/09:C429 yrkandena 1 och 2, 2008/09:C433, 2008/09:C438 yrkandena 1–5, 2008/09:C467, 2008/09:C469 yrkan-

dena 1–3, 2008/09:Fö229 yrkande 3, 2008/09:Fö289 yrkandena 21–23 och 50–54, 2008/09:T206 yrkandena 13–18, 24, 26 och 27, 2008/09:MJ502 yrkandena 10 och 11, 2008/09:A395 yrkande 20 och 2008/09:A402 yrkande 25.

Ställningstagande

Inledning

Det finns ett stort behov av att reformera och demokratisera formerna för den fysiska planeringen i kommunerna. PBL-kommittén presenterade överväganden och förslag som delvis har denna inriktning. Regeringen har nu aviserat en proposition om plan- och byggprocesser till juni 2009. Jag anser att riksdagen i ett tillkännagivande bör framhålla att förslagen i denna proposition måste innebära att ett flertal brister i den nuvarande lagstiftningen åtgärdas.

I ett antal frågor har PBL-utredningen och efterföljande kompletterande utredningar inte lett fram till förslag om tillfredsställande lösningar. På dessa områden finns det därför behov av kompletterande överväganden så att ett heltäckande förslag kan läggas fram för riksdagen. I motion C209 från Vänsterpartiet finns förslag om de mest angelägna kompletteringarna i förhållande till vad PBL-kommittén förordat. Jag redovisar nedan kortfattat innebörden i dessa yrkanden under de rubriker som utskottet valt för sin redovisning av motionsförslagen.

Bullerfrågor i planeringen

Buller är ett allvarligt hälsoproblem och måste tas på största allvar. I dag beräknas drygt två miljoner svenskar vara utsatta för bullerstörningar som överskrider det uppsatta riktvärdet på 55 dB (A). Arbetet med att förbättra denna situation måste ges högsta prioritet. Alla kommuner måste bedriva ett målmedvetet arbete för att komma till rätta med hälsoeffekter orsakade av buller, när det gäller både befintliga och nytillkommande bostäder. Det ska finnas aktuella handlingsplaner som redovisar bl.a. planerade kompensationsåtgärder om riktvärden inte följs. I landets större kommuner bör det utarbetas åtgärdsprogram mot bullerstörningar enligt EG-direktivet om bedömning och hantering av omgivningsbuller. Regeringen bör också ta initiativ till att förtydliga riktlinjerna för buller.

Kommuner, länsstyrelser, trafikverken och andra trafikhuvudmän har länge framfört att det föreligger en konflikt mellan PBL och miljöbalken, vilket skapar osäkerhet och svårhanterliga situationer. Efter att kommun och länsstyrelse funnit att en plan är förenlig med de krav som ställs i PBL, och efter att en sådan samlad bedömning lett fram till att avsteg från riktvärdena för trafikbuller får göras, finns det en risk att de boende ändå upplever att de är bullerstörda från trafiken. Om kommunens miljönämnd då gör bedömningen att det är en olägenhet som påverkar människors hälsa enligt miljöbalken, kan krav riktas mot en verksamhetsutövare, exem-

pelvis Vägverket, att vidta kostsamma åtgärder. Detta är inte en acceptabel situation, utan samhällets bedömning av vad som är en lämplig boendemiljö måste vara entydig. En samordning mellan PBL och miljöbalken måste således ske vad gäller prövningen av planer avseende buller.

Mobiltelefonimaster och lågstrålande zoner

Många människor är starkt oroade över de risker som anses vara förknippade med olika former av master och anläggningar för mobiltelefoninätet. Detta gäller särskilt för den pågående utbyggnaden av 3 G-nätet med 6 000 sändningsmaster och minst 30 000 nya antenner som monteras på bostadshus och andra byggnader. Det kan konstateras att det gränsvärde som i dag gäller i Sverige innebär att vi tillåter betydligt högre strålningsnivåer än flera andra länder i Europa. Vänsterpartiet har vid ett flertal tillfällen lagt fram förslag om att försiktighetsprincipen måste tillämpas när det gäller riskerna med strålning från mobiltelefonimaster.

Jag anser att det är nödvändigt att ta människors oro på allvar och att alla har rätt till information om strålningens omfattning i närmiljön. I dag är det bara Post- och telestyrelsen och operatörerna som har en samlad information om var alla master, antenner och basstationer är placerade. Regeringen bör därför ta initiativ till att göra denna information tillgänglig för alla och se till att kommunerna kan ge en samlad information till medborgarna.

Det går i dag att installera sändningsmaster på en rad olika sätt. Det råder samtidigt osäkerhet om vilka installationer som kräver bygglov. För att undgå bygglovskrav har det förekommit att operatörer dolt sändningsmasterna i form av flaggstänger. För att tydliggöra reglerna bör regeringen lägga fram förslag till ändringar i lagstiftningen som innebär att alla sändningsmaster oavsett konstruktion och läge kräver bygglov. Det är också nödvändigt att införa regler som innebär att sändningsmaster inte får placeras nära skolor och förskolor.

Klimat- och miljöfrågor i planeringen

Riksdagen fattade hösten 2007 förslag om vissa begränsade ändringar i PBL gällande bl.a. risken för olyckor, översvämningar och erosion. Jag anser att de genomförda förändringarna är positiva, men det återstår mycket att göra för att anpassa planinstrumenten och planeringsprocessen till de krav som klimatförändringarna ställer på samhällsplaneringen. För att minska utsläppen av växthusgaser är det avgörande att vi får en samhällsplanering som minskar behovet av biltransporter. Det kan ske bl.a. genom att transportplaner upprättas i samband med detaljplaneringen. Samhällsplaneringen på regional och lokal nivå behöver i större utsträckning stimulera till en samhällsstruktur som främjar resurssnåla fordon. Det finns därför behov av att stärka den regionala samordningen så att transportarbetets miljöpåverkan kan begränsas.

En begränsning av biltrafikens skadliga inverkan på miljön kräver bl.a. en begränsning av etableringen av externa köpcentrum långt från bostadsområden. Det finns skäl att införa ett moratorium för nya externa köpcentrum i avvaktan på översynen av PBL.

Jämställdhetsfrågor i planeringen

Samhällsplanering förväntas vara till lika stor nytta för alla, dvs. för såväl kvinnor som män. Utgångspunkten i den fysiska planeringen och markanvändningen är således en könsblind hållning. Det är emellertid uppenbart att kön har betydelse även i samhällsplaneringen och att dagens planering inte svarar mot både kvinnors och mäns behov, utan att *alla* i stället blir synonymt med *män*.

Behovet av att utgå från könsperspektivet i samhällsplaneringen har flera orsaker. Kvinnor och män rör sig olika i det fysiska rummet. Något förenklat kan man säga att en mans vardagliga rörelsemönster är: hemmet–arbetet–hemmet. En kvinnas rörelsemönster ser vanligtvis ut på ett annat sätt: hemmet–förskolan–arbetet–förskolan–affären–hemmet. Till det kan läggas att män i större utsträckning än kvinnor färdas med bil, medan kvinnor i större utsträckning använder sig av cykel eller kollektivtrafik. Kvinnors och mäns rörelser skapar olika erfarenheter och ger också olika perspektiv på vad som är viktigt att åtgärda inom samhällsplaneringen. Även i en rad andra avseenden när det gäller användningen av den fysiska miljön har kvinnor och män olika beteenden som måste beaktas i samhällsplaneringen. Det gäller allt från fritidsaktiviteter till synen på hur en trygg miljö bör vara utformad.

Mot denna bakgrund föreslås i Vänsterpartiets motion ett antal åtgärder som bör vidtas i plan- och bygglagstiftningen och i andra sammanhang i syfte att uppnå en mer jämställd fysisk planering. En principiellt viktig åtgärd är att portalparagrafen i plan- och bygglagen, dvs. 1 kap. 1 §, bör kompletteras så att jämställdhetsaspekterna lyfts fram. Den nuvarande formuleringen synliggör varken kvinnor eller män och upprätthåller därför den sedan länge gällande normen som säger att människan är en man. En formulering som lyfter fram genusperspektivet skulle vara en viktig politisk signal om att jämställdhetsaspekterna måste konkretiseras i allt arbete med planering och byggande.

I motionen föreslås vidare att det införs ett krav på att jämställdhetskonskvensbeskrivningar och könsuppdelad statistik ska tas fram i samband med arbetet med översiktsplaner, detaljplaner och andra plandokument samt i myndighetsbeslut som rör markanvändning, byggande och rumsliga strukturer. Problemet med att uppnå en jämställd planering är ofta inte bara ovilja utan i hög grad även brist på kunskap.

Vänsterpartiet anser också att regeringen bör ge Boverket i uppdrag att undersöka möjligheten att starta pilotprojekt i ett tiotal kommuner rörande jämställdhet och fysisk planering. Tankar på ett sådant projekt har tidigare funnits men inte kommit till genomförande.

Tillgänglighetsfrågor

Ett jämställt samhälle innebär att den byggda miljön är tillgänglig och användbar för alla, oavsett om man har ett funktionshinder eller inte. En stor del av bostadsbeståndet och övriga byggnader har emellertid en utformning som innebär att delar av befolkningen utestängs eller får betydande svårigheter. Ett stort problem är att det också i nyproduktionen förekommer att kraven på tillgänglighet inte blir tillgodosedda. Inte heller vid ombyggnation tas tillfället alltid till vara att samtidigt öka tillgängligheten. Detta kan bero på okunskap, ointresse eller brist på kontroll.

Det blir både billigare och enklare om byggnaderna redan från början utformas utifrån högt ställda krav på tillgänglighet och användbarhet. Vänsterpartiet föreslår därför i sin partimotion So554 att kontrollen vid nybyggnation skärps. Det räcker inte med att kommunerna – som i dag – har möjlighet att avkräva sakkunnighetsintyg avseende tillgänglighetsfrågorna. Det bör i stället införas en regel i PBL som innebär att kommunerna *ska* kräva ett sådant intyg.

Förslag

Vad jag ovan anført om reformeringen av PBL bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Det innebär ett bifall till motionerna C209 yrkandena 1–3 och 5–9 samt So554 yrkande 4.

3. En reformerad plan- och bygglagstiftning, punkt 1 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:C299, 2008/09:Fö229 yrkande 3, 2008/09:Fö289 yrkandena 21–23 och 50–54, 2008/09:T206 yrkandena 13–18, 24, 26 och 27, 2008/09:MJ502 yrkandena 10 och 11, 2008/09:A395 yrkande 20 och 2008/09:A402 yrkande 25, bifaller delvis motionerna 2008/09:C209 yrkandena 1–3 och 7–9, 2008/09:C270, 2008/09:C282, 2008/09:C283, 2008/09:C292 och 2008/09:C367 yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna 2008/09:C209 yrkandena 5 och 6, 2008/09:C264, 2008/09:C287, 2008/09:C329, 2008/09:C332, 2008/09:C356, 2008/09:C396, 2008/09:C423, 2008/09:C426 yrkande 3, 2008/09:C429 yrkandena 1 och 2, 2008/09:C433, 2008/09:C438 yrkandena 1–5, 2008/09:C467, 2008/09:C469 yrkandena 1–3 och 2008/09:So554 yrkande 4.

Ställningstagande

Inledning

Regeringen har aviserat en proposition med förslag om en reformerad plan- och bygglagstiftning till juni 2009. I motioner från Miljöpartiet har under 2008 års allmänna motionstid lyfts fram ett antal frågor som är av särskild vikt att beakta i det förslag som ska läggas fram för riksdagen. Jag anser att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen bör ställa sig bakom förslagen i dessa motioner. Nedan återger jag kortfattat innehållet i de överväganden och förslag på olika områden som finns i de aktuella mp-motionerna samt vissa motioner från andra partier som särskilt bör uppmärksammas.

Plan- och byggprocessen m.m.

Översiktsplanen är en viktig utgångspunkt för all övrig kommunal planering. Den är också det dokument där kommunens invånare kan få information om vilka planer som finns på att utnyttja eller freda olika mark- och vattenområden. En aktuell översiktsplan utgör därför en av förutsättningarna för delaktighet och inflytande i den demokratiska processen. I PBL ställs krav på att kommunfullmäktige minst en gång per mandatperiod ska ta ställning till översiktsplanens aktualitet. Många kommuner följer emellertid inte detta krav. Det finns därför skäl att se över hur kommunerna uppfyller kravet samt att skärpa lagen så att en aktuell översiktsplan verkligen finns upprättad i alla kommuner enligt det förslag som förs fram i motion C299 (mp).

Mobiltelefonimaster och lågstrålande zoner

Allt fler kommuner inser att de i dag inte har laglig rätt att freda sina invånare från den ohälsa som många drabbas av på grund av en allt vanligare förekommande icke-joniserande strålning. Frånvaron av en möjlighet att avgränsa s.k. lågstrålande eller strålningsfria områden rimmar illa med den skyldighet kommunerna har att värna om sina medborgares hälsa. Det tycks som om exploatering alltid går före skyddet av människans hälsa, vilket är orimligt. Som framhålls i motion Fö229 (mp) måste förslag läggas fram till förändrad lagstiftning så att kommunerna ges möjlighet att i sin planering avsätta lågstrålande zoner. Även utanför de lågstrålande områdena finns det skäl till en restriktiv hantering av bygglov för mobiltelefonimaster m.m. Det finns därför anledning för regeringen att också uppmärksamma de förslag i detta syfte som läggs fram i motion C209 (v).

Klimat- och miljöfrågor i planeringen

Den fysiska samhällsplaneringen kommer att få en avgörande betydelse i arbetet med att motverka den pågående klimatförändringen och anpassa samhället till följderna av de förändringar som redan är oundvikliga. Kommunerna måste därför börja planera utifrån de kommande klimatförändring-

arna samtidigt som de arbetar för att minska klimatpåverkande utsläpp i kommunen. I motion Fö289 (mp) läggs ett antal förslag fram med syftet att underlätta detta arbete. Förslagen bygger i huvudsak på överväganden och förslag i Klimat- och sårbarhetsutredningens slutbetänkande (SOU 2007:60). Dessa förslag, som bl.a. bör beaktas i den kommande propositionen om plan- och byggprocesser, innebär i korthet följande.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om ändringar i PBL så att det blir obligatoriskt för kommunerna att upprätta klimat- och sårbarhetsplaner. Strategiska klimatinvesteringar bör ges samma överordnade status i planlagstiftningen som försvaret hade tidigare. Förslag bör läggas fram om lagändringar som innebär att kommunens ansvar för detaljplaner och bygglov utökas till 20 år vad gäller skadeståndsansvar för översvämning, ras, skred och erosion gentemot enskilda och företag. Vidare bör förslag läggas fram till ändring av PBL så att möjlighet ges att fastställa krav i detaljplanen på säkerhetshöjande och skadeförebyggande åtgärder för att förhindra eller minska risken för översvämningar, ras, skred och erosion. Detta kan man exempelvis uppnå genom att i högre grad använda funktionsbaserade krav. Kommunen bör också ges rätt att på annans mark utföra åtgärder som har stor betydelse för att skydda omgivande bebyggelse mot skred och översvänningsrisk.

Regeringen bör ge Boverket i uppdrag att göra en översyn av Boverkets byggregler och Boverkets ändringsråd och anpassa dem till ett förändrat klimat. Verket bör vidare få i uppdrag att i samverkan med SMHI och andra berörda myndigheter upprätta allmänna råd för planering, lokalisering och höjdsättning av nybebyggelse inklusive VA-system med hänsyn till ökade risker för översvämning, ras, skred och erosion i ett förändrat klimat. Ett uppdrag bör också ges till Boverket att i samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och andra berörda myndigheter upprätta allmänna råd angående åtgärder för skydd av befintlig bebyggelse mot översvämning, ras, skred och erosion samt vatteninträngning i avloppssystem.

I en klimatsmart samhällsplanering måste transportfrågorna ges en betydligt större tyngd. Samhället måste planeras med utgångspunkten att det ska vara möjligt att nå bostäder, arbetsplatser och olika former av handel och service med kollektivtrafik. Detta är också utgångspunkten för ett antal förslag som läggs fram i motion T206 (mp). Även dessa förslag bör beaktas i den kommande propositionen om plan- och byggprocesser. Förslagen innebär i korthet följande.

Regeringen bör lägga fram förslag om ändringar i PBL som innebär att kopplingen till miljömålen stärks. Kommuner bör få större skyldighet och ökade möjligheter att ställa miljökrav vid exploatering och nybyggnationer, i enlighet med lokala, regionala och nationella miljö kvalitetsmål. Lagen bör också ändras så att klimatmålen blir styrande för kommunernas

översiktsplanering. Det bör vidare förtydligas att minskning av utsläpp av växthusgaser är en sådan miljöfaktor som avses i 4 kap. 1 § första stycket och 4 kap. 5 § 1 PBL.

Reformeringen av plan- och bygglagstiftningen bör medföra att kollektivtrafiken ges företräde framför bilen i planeringen. Boverket bör få i uppdrag att utfärda rekommendationer för kommunernas detaljplanering utifrån låga parkeringsnormer med ett maxtak. Verket bör också få i uppdrag att utfärda rekommendationer för kommunernas detaljplanering utifrån god tillgänglighet till kollektivtrafik.

Det är viktigt att länsstyrelsen i högre grad bevakar klimatfrågorna i sina granskningsyttranden över planförslag. I yttrandet ska det framgå om förslaget inte tillgodoser behovet av att bidra till en minskning av utsläpp av växthusgaser. Detta kan uppnås genom att 4 kap. 9 § andra stycket PBL tillförs en ny punkt 5 som ges lydelsen ”förslaget inte tillgodoser behovet av att bidra till en minskning av utsläpp av växthusgaser”. Länsstyrelsen bör också ha rätt att upphäva eller ändra en plan som inte leder till minskade utsläpp av växthusgaser. Detta kan uppnås genom att det i 12 kap. 1 § PBL tillförs en ny punkt 5 som ges lydelsen ”behovet av att minska utsläpp av växthusgaser inte tillgodoses”.

Under rubriken Klimat- och miljöfrågor i planeringen i utskottets redovisning av motionsyrkanden finns också motionerna C292 (s) och C367 (s) yrkandena 1 och 3 upptagna. Även i dessa motioner läggs förslag fram om åtgärder som kan stödja en mer klimatanpassad och hållbar inriktning av den fysiska samhällsplaneringen. Jag anser att det finns skäl att beakta också dessa förslag i det fortsatta beredningsarbetet inför regeringens proposition om plan- och byggprocesser.

Jämställdhetsfrågor i planeringen

För att skapa jämställda levnadsförhållanden och ett mer jämställt samhälle krävs att den fysiska planeringen och utformningen av bebyggelsen sker efter både kvinnors och mäns förutsättningar. Traditionellt sett har dock samhället planerats efter mäns intressen och behov. Det har bidragit till att befästa de traditionella könsrollerna och begränsat handlings- och livsutrymmet främst för kvinnor, men även för män. Det är nu hög tid att planeringen av den fysiska miljön läggs om och tar sin utgångspunkt i ett jämställdhetsperspektiv. Det kommunala planmonopolet och länsstyrelsernas tillsyn över plan- och byggväsendet måste utnyttjas i detta syfte.

Jämställdhetsfrågorna måste komma in i alla led av planeringsarbetet. Det är av särskild vikt att lyfta fram kvinnors erfarenheter redan i den översiktliga planeringen eftersom översiktsplanen ligger till grund för detaljplanerna. Det måste således redan från början beaktas att kvinnor i högre grad än män vill ha en samhällsplanering som skapar närhet mellan bostaden, förskolan och skolan, arbetsplatsen och vardaglig service av olika slag. Dessutom använder kvinnor inte bil i lika hög grad som män och blir därmed mer beroende av närhet och fungerande kollektiva kommunikatio-

ner samt tillgången till gång- och cykelvägar. För kvinnor är det också betydelsefullt att samordning av olika funktioner bidrar till ett levande samhälle där människor rör sig, vilket skapar en känsla av trygghet.

Ett sätt att lyfta fram jämställdhetsfrågorna vid planeringen är att ta in synpunkter från fler verksamheter och organisationer som representerar kvinnors intressen när planfrågor remissbehandlas. Enligt Miljöpartiets uppfattning ska dessa remissinstansers synpunkter väga särskilt tungt vid beslut om översikts- och detaljplaner.

I sin tillsynsroll och rådgivande roll har länsstyrelserna en viktig uppgift att se till att arbetet med planerna syftar till ett jämställt samhälle. Genom sitt övergripande och samordnande ansvar har länsstyrelserna möjligheter att informera om bra jämställdhetsåtgärder i den kommunala planeringen. Mot den bakgrunden anser jag, vilket också föreslås i motion A395 (mp), att länsstyrelserna bör få regeringens uppdrag att ta fram strategier för hur stödinsatser för jämställdhetsintegrering ska organiseras och genomföras i arbetet med kommunernas översikts- och detaljplaner.

Även i motion C209 (v) yrkandena 1–3 läggs det fram förslag om åtgärder för en mer jämställd fysisk planering som det finns skäl att beakta bl.a. i beredningsarbetet med propositionen om plan- och byggprocesser.

Planering för grönområden m.m.

Den fysiska planeringen handlar inte bara om utbyggnad av bostäder, arbetsplatser, infrastruktur m.m. Minst lika viktigt är att planeringen tar hänsyn till och skyddar biologisk mångfald och grönområden. Förslag med denna inriktning läggs fram i motion MJ502 (mp).

Alltför ofta baseras beslut om markanvändning på kortsiktiga hänsyn. Ändrad markanvändning är en starkt bidragande faktor till förlusten av biologisk mångfald. Denna påverkan har inte beaktats tillräckligt i kommunernas planeringsarbete. Ett beslut om att bara ”nagga i kanten” av ett viktigt område kanske får en marginell effekt i sig, men kan sedan användas för att motivera eller berättiga ett beslut om att ytterligare ”nagga i kanten” på området. Även om de enskilda besluten vart och ett för sig kan ha en högst marginell effekt kan den sammantagna effekten bli stor.

Miljöpartiet anser att regeringen bör ge länsstyrelserna ett tydligare ansvar för att arbeta med ökad hänsyn till biologisk mångfald och andra miljöfrågor i samhällsplaneringen och att i detta syfte förbättra samrådet med kommunerna i samband med plan- och bygglagsärenden. Regeringen bör också återkomma med lagförslag som ger kommunerna ökade möjligheter att ställa krav på hänsyn till biologisk mångfald vid marköverlåtelse.

Under rubriken Planering för grönområden m.m. i utskottets redovisning av motionsyrkanden finns också motionerna C282 (s) och C283 (s) upptagna. Dessa motioner framhåller behovet av att i den fysiska planeringen ta hänsyn till grönstrukturfrågorna och efterfrågan på koloniträdgårdsområ-

den. Jag anser att det finns skäl att uppmärksamma även dessa förslag i det fortsatta beredningsarbetet inför regeringens proposition om plan- och byggprocesser.

Tillgänglighetsfrågor

I dag finns plan- och bygglagstiftningens krav på att all nyproduktion ska byggas tillgängligt. Detta krav efterlevs emellertid långt ifrån alltid. Fortfarande tillkommer byggnader och bostadsområden med bristande tillgänglighet i oroande stor utsträckning. Som framhålls i Miljöpartiets partimotion A402 måste detta leda till åtgärder som innebär att lagens krav på en tillgänglig nybyggnation verkligen följs. Regeringen bör lägga fram sådana förslag i den aviserade propositionen om plan- och byggprocesser.

Riksdagen har fattat flera beslut med innebörden att också redan befintliga byggnader och utemiljöer ska anpassas så att de blir tillgängliga och användbara även för personer med funktionshinder. Jag ansluter mig till förslaget i motion C270 (s) om att lagstiftningen bör ses över i syfte att se till att dessa åtaganden verkligen följs.

Förslag

Vad jag ovan anfört innebär ett bifall till motionerna C299, Fö229 yrkande 3, Fö289 yrkandena 21–23 och 50–54, T206 yrkandena 13–18, 24, 26 och 27, MJ502 yrkandena 10 och 11, A395 yrkande 20 och A402 yrkande 25 och ett delvis bifall till motionerna C209, 1–3 och 7–9, C270, C282, C283, C292 samt C367 yrkandena 1 och 3. Övriga motioner som behandlas i avsnittet om en reformerad plan- och bygglagstiftning avstyrks.

4. Byggförsäkring, punkt 2 (s)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s) och Eva Sonidsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C211, bifaller delvis motion 2008/09:C362 och avslår motion 2008/09:C203 yrkande 1.

Ställningstagande

Riksdagen antog 2004 nya regler för konsumentskyddet vid småhusbyggande. Dessa regler innebär att byggförsäkring ska finnas när ett småhus uppförs, byggs till eller är föremål för vissa andra åtgärder. Undantag från kravet på försäkring kan medges av byggnadsnämnden om det är fråga om ett fritidshus. Däremot kan man inte medge undantag från försäk-

ringskravet för självbyggare, trots att försäkringen i princip helt kan sakna värde för dem. En byggfelsförsäkring får nämligen innehålla villkor om att kostnader för fel orsakade av ägaren själv eller hans anställda inte ersätts.

Denna fråga har uppmärksammats vid ett flertal tillfällen under de år som de nuvarande reglerna varit i kraft. I Byggprocessutredningens betänkande Bygg – helt enkelt! har förslag lagts fram om att kravet på försäkring för självbyggare ska slopas. Vi anser att riksdagen i ett tillkännagivande bör begära att regeringen snarast återkommer till riksdagen med ett lagförslag med denna innebörd.

I en av motionerna framhålls att byggfelsförsäkringen även i andra fall än vid s.k. självbygge kan vara utformad så att den i praktiken endast har ett mycket begränsat värde för den försäkrade. Det får förutsättas att även dessa frågor kan uppmärksammas av regeringen i det pågående beredningsarbetet avseende byggfelsförsäkringen.

Det ovan anförda innebär ett bifall till motion C211 (m) och ett delvis bifall till motion C362 (m). Övriga motionsförslag om byggfelsförsäkringen avstyrks.

5. Byggfelsförsäkring, punkt 2 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C203 yrkande 1 och avslår motionerna 2008/09:C211 och 2008/09:C362.

Ställningstagande

Ett stort antal bostadskonsumenter har under årens lopp drabbats av byggfel som upptäcks i efterhand, men som ingen velat ta ansvar för. Under de senaste åren har byggfel till följd av den s.k. enstegsmetoden fått stor uppmärksamhet. Denna byggmetod innebär att man använder putsade ytterväggar av cellplast utan den luftspalt som tillämpas vid traditionella byggmetoder. Enstegsmetoden har visat sig medföra stora risker för fuktskador, och ett betydande antal bostäder har redan drabbats av fukt- och mögelskador. Enligt uppgifter i medierna kan så mycket som 25 000 bostäder i Sverige ha byggts med enstegsmetoden och således vara i riskzonen. De innebär samtidigt att ett stort antal boende på sikt riskerar sin hälsa.

Det finns i Sverige sedan 1993 ett krav på att byggfelsförsäkring ska tecknas när en ny byggnad uppförs. Lagen utvidgades år 2005 till att även omfatta småhus. Mot denna bakgrund borde det vara möjligt att få ersättning för att snabbt åtgärda upptäckta byggfel och skador, som exempelvis fukt- och mögelskador orsakade av enstegsmetoden. Problemet är emeller-

tid att lagen ger försäkringsbolagen möjlighet att friskriva sig från s.k. utvecklingsfel. I 2 § tredje stycket lagen om byggfelsförsäkring anges nämligen följande; ”med fel skall enligt försäkringen avses avvikelse från fackmässigt godtagbar standard vid den tid då arbetet utfördes”.

Detta innebär att varken byggbolagen eller försäkringsbolagen i dag drabbas ekonomiskt av utvecklingsfelen. De saknar därför intresse av att begränsa dem. Som framhålls i motion C203 (mp) skulle frånvaron av den aktuella begränsningen i försäkringens omfattning kunna leda till en positiv utveckling. Försäkringsbolagen skulle då sannolikt försöka påverka byggbolagen att använda sig av säkrare byggmetoder.

Jag anser att riksdagen ska begära att regeringen återkommer till riksdagen med ett förslag som innebär att undantaget för utvecklingsfel i lagen om byggfelsförsäkring tas bort. Det innebär ett bifall till motion C203 yrkande 1. Övriga motioner om byggfelsförsäkringen avstyrks.

6. Energideklarationer, punkt 3 (s, v, mp)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s) och Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C448 yrkande 10 och avslår motion 2008/09:C268.

Ställningstagande

Arbetet med att upprätta energideklarationer kommer att ge fastighetsägarna ett viktigt incitament att börja planera för en energieffektivisering. Energideklarationerna kommer också att utgöra ett viktigt underlag för beslut om vilka typer av effektiviseringsåtgärder som behöver genomföras i varje enskild byggnad. Lagen har nu trätt i kraft fullt ut, och kravet på att det ska finnas en färdig energideklaration gäller en stor del av byggnadsbeståndet. Fortfarande är emellertid bristen på de experter som ska upprätta deklarerationer ett stort problem. Enligt statistik från Boverket saknar fortfarande huvuddelen av det aktuella byggnadsbeståndet en deklareration. Vi anser därför att regeringen bör uppdra åt Boverket att återkomma med förslag till åtgärder för att komma till rätta med förseningsproblemet avseende arbete med energideklarationerna.

Vad vi ovan anfört med anledning av motion C448 (mp) yrkande 10 bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen.

7. Mål för energianvändning i byggnader, punkt 4 (s)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s) och Eva Sonidsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:N430 yrkande 4 och avslår motion 2008/09:C448 yrkande 1.

Ställningstagande

Socialdemokraterna tog i regeringsställning viktiga steg för att stimulera alla samhällssektorer att arbeta med lönsam energieffektivisering. Som ett led i detta arbete sattes ett mål upp för energianvändningen i byggnader. En stor del av energianvändningen sker i våra bostäder, och här har också den tekniska energieffektiviseringspotentialen bedömts vara mycket stor. Under den nuvarande regeringen har emellertid insatserna för energieffektivisering minskat påtagligt. Detta är mycket olyckligt då många åtgärder för energieffektivisering förblir ogenomförda trots att de betalar sig redan på kort sikt.

Mot bakgrund av att teknikutvecklingen gjort många energieffektiviseringsåtgärder enklare och mer lönsamma att genomföra anser vi att det finns skäl att nu skärpa målet för energianvändning i bostäder och andra byggnader. Vi anser därför att såväl Sveriges generella nationella mål till 2020 som det mål som gäller energianvändningen i bostäder bör höjas från 20 till 30 % till år 2020 i förhållande till förbrukningen år 2006.

Det ovan anförda bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening. Det innebär ett bifall till motion N430 (s) yrkande 4. Även motion C448 (mp) som innehåller ett förslag om ett skärpt mål, men med en annan tidshorisont, får genom detta förslag anses bli väl tillgodosett.

8. Mål för energianvändning i byggnader, punkt 4 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C448 yrkande 1 och avslår motion 2008/09:N430 yrkande 4.

Ställningstagande

Det främsta syftet med energieffektiviseringsarbetet i bostadssektorn bör vara att nå en minskad miljö- och energibelastning och därmed en minskad klimatpåverkan. Det nu gällande målet för energibesparingar i bostadssektorn är emellertid för otydligt formulerat i detta avseende. Målet är relaterat till en minskning av energianvändningen per uppvärmd areaenhet. Det är oklart vad detta innebär i förhållande till energianvändningens klimatpåverkan. Teoretiskt kan målet nås utan att den totala energianvändningen i bostadssektorn minskar, genom att mer energieffektiv nybyggnation sänker medelenergianvändningen.

Det aktuella delmålet i miljömålsarbetet anger också att beroendet av fossila bränslen ska vara brutet till år 2020 samtidigt som andelen förnybara bränslen ökar. Detta leder till oklarheter kring hur kärnkraften ska behandlas. Den kan varken räknas som förnybar eller fossil och faller därför utanför målformuleringen.

Miljöpartiet föreslår mot denna bakgrund att ett nytt mål för energieffektivisering i bostadssektorn formuleras. Målet ska utgå från total energianvändning för uppvärmning, varmvatten samt kylbehov, och inte som i dag vara relaterat till uppvärmd yta. Målet bör vidare utgå från maximal bedömd ekonomisk potential och innebära en halvering av energianvändningen inom sektorn till år 2050.

Vad jag nu anfört bör riksdagen med bifall till Miljöpartiets partimotion C448 yrkande 1 som sin mening tillkännage för regeringen.

9. Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad, punkt 5 (v)

av Egon Frid (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C279 yrkande 4 och avslår motion 2008/09:C448 yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Klimatsmarta hus – s.k. passivhus och lågenergihus – minskar energianvändningen med närmare 50 % jämfört med dagens normhus. Utsläppen av växthusgaser kan halveras i lågenergihus och minskas med uppemot 70 % i passivhus. Byggandet av klimatsmarta hus har visat sig vara ekonomiskt lönsamt för byggföretagen. De boende sparar tusentals kronor varje år genom minskade energikostnader. I Tyskland och Österrike har klimat-

smarta hus redan fått sitt kommersiella genombrott. Tyskland har redan 10 000 passivhus. EU arbetar med en ny byggnorm med passivhus som lägsta godtagbara standard som bedöms kunna genomföras år 2016.

Vänsterpartiet ser ingen anledning till att det ska byggas annat än klimatsmarta hus. Vi föreslår därför att klimatsmarta hus ska införas som norm för nybyggande av flerbostadshus senast 2010. På några års sikt ska kravet även gälla en- och tvåbostadshus.

Riksdagen bör med bifall till motion C279 (v) yrkande 4 tillkänna det ovan anförda som sin mening till regeringen. Det innebär att även förslaget i motion C448 (mp) om skärpta energikrav blir väl tillgodosett.

10. Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad, punkt 5 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkänner för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C448 yrkandena 4 och 5 samt avslår motion 2008/09:C279 yrkande 4.

Ställningstagande

Nuvarande styrmedel ger förutsättningar att kräva en viss fortsatt energieffektivisering inom bostadssektorn. De är däremot otillräckliga för att nå de mer ambitiösa mål som vi anser bör ställas upp. En skärpning av målet för energieffektivisering är både nödvändigt och ekonomiskt lönsamt. Som ett led i detta arbete bör skärpta energikrav utarbetas för både nybyggnad och ombyggnad.

Ett nytt krav på energihushållning i samband med ombyggnation och ändringsåtgärder bör således införas. Kravet bör innebära att energieffektiviseringsåtgärder måste genomföras så att byggnaden efter ombyggnation når ned till 110 kWh/m² och år eller minst 40 % lägre energiförbrukning. Detta krav bör utvärderas efter fem år och därefter sänkas med utgångspunkt i resultat som uppnåtts i samband med genomförda renoveringar.

Miljöpartiet föreslår vidare en skärpning av nybyggnadsnormen för energihushållningen. Det finns redan i dag teknik och kunskap som ger möjlighet att bygga betydligt mer energisnålt än den gällande normen kräver. Från och med 2009 bör därför nybyggnadsnormen sänkas till 90 kWh/m² för nybyggnation. En ytterligare sänkning till 70 kWh/m² bör genomföras 2012. Parallellt med denna skärpning av normen för byggnadens specifika energianvändning bör en översyn genomföras med utgångspunkt i att kra-

ven ska omformuleras till att gälla tillförd primärenergi, i stället för köpt energi. Även kraven som gäller för eluppvärmda hus bör skärpas på motsvarande sätt.

Vad jag nu anfört om skärpta krav på energihushållning bör riksdagen med bifall till Miljöpartiets partimotion C448 yrkandena 4 och 5 tillkännage för regeringen som sin mening.

11. Individuell mätning av varmvatten, punkt 6 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C448 yrkande 6.

Ställningstagande

Individuell mätning av förbrukningen av varmvatten är en billig och tekniskt enkel åtgärd för att minska energianvändningen. Det är också en åtgärd med en stor besparingspotential. De uppskattningar som finns pekar på att individuell mätning minskar förbrukningen av varmvatten med 15–30 %, vilket ger en total besparingspotential på att ungefär 1–2 TWh energi.

I dag är det endast omkring en procent av alla lägenheter i Sverige som har individuell mätning av varmvattensförbrukningen. Utvecklingen de senaste åren har dock varit snabb, och antalet lägenheter med individuell mätning ökar hela tiden. Den snabba ökningstakten beror bl.a. på att enklare metoder för mätning och överföring av data har utvecklats.

Jag anser mot denna bakgrund att ett krav bör införas i byggreglerna på individuell mätning av förbrukningen av varmvatten. Kravet ska gälla både vid nybyggnation och i samband med ombyggnad.

Vad jag nu anfört om skärpta krav på energihushållning bör riksdagen med bifall till Miljöpartiets partimotion C448 yrkandena 6 tillkännage för regeringen som sin mening.

12. Passivhus, punkt 7 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C448 yrkande 9 och bifaller delvis motion 2008/09:C442.

Ställningstagande

Det har under de senaste åren skett en mycket snabb teknikutveckling i fråga om energisnålt byggande. Byggmetoder och material som ger möjlighet att uppföra mycket energisnåla hus till konkurrenskraftiga priser finns redan i dag tillgängliga på marknaden. De passivhus som uppförs runt om i landet visar tydligt att det går att bygga hus med ett mycket litet behov av tillförd energi för uppvärmning och varmvatten.

Ny teknik och kunskap om byggande och energifrågor utvecklas emellertid hela tiden. Det är nu bara en tidsfråga innan det går att bygga nollenergihus, dvs. hus som inte kräver någon tillförd energi alls eller som t.o.m. skulle kunna vara nettoproducent av energi. För att stimulera denna utveckling föreslår Miljöpartiet att en nationell arkitektävling utlyses med syfte att få fram ett fungerande nollenergihus, som sedan kan uppföras genom en samordnad teknikupphandling tillsammans med vinnande bidrag.

I detta sammanhang kan det också finnas skäl att överväga det förslag som läggs fram i motion C442 (m) om en premie för byggande av passivhus. Genom att premiera de projekt som flyttar fram gränserna för vad som är möjligt att uppnå med ett energisnålt och miljövänligt byggande kan man sannolikt ytterligare påskynda en önskvärd och nödvändig utveckling.

Vad jag ovan anfört bör riksdagen med bifall till Miljöpartiets partimotion C448 yrkandena 9 och delvis bifall till motion C442 tillkännage för regeringen som sin mening.

13. Inomhusmiljö, punkt 8 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:C203 yrkande 2 och 2008/09:C240 yrkandena 1–7.

Ställningstagande

Inledning

Byggnader med en ohälsosam inomhusmiljö har sannolikt alltid förekommit. Den ohälsosamma miljön kan ibland bero på verksamheten i byggnaden, men under de senaste årtiondena har rapporter om ohälsa till följd av byggnadens egna egenskaper blivit allt vanligare. På 1980-talet började man tala om sjuka hus. Det kan då handla om hus där man tillämpat felaktiga byggmetoder eller rent av fuskbyggen. Inte sällan är de sjuka husen en följd av att man har använt byggmaterial som i olika omfattning emitte-

rar kemiska substanser till sin omgivning. Fukt är oftast en starkt bidragande orsak till att inomhusmiljön blivit ohälsosam. Vid en fuktskada, under byggprocessen eller senare, uppstår nästa alltid mögel. Ett hus som har drabbats av mögel ger nästan alltid dem som bor eller arbetar i byggnaden problem med hälsan på olika sätt.

Alltfler får sin hälsa kraftigt påverkad eller förstörd av den dåliga inomhusmiljön. Förutom de direkta fysiska symptomen drabbas också många av omfattande sociala följder. Det kan gälla även efter att man har fått sin bostad sanerad eller lämnat den ohälsosamma miljön. Exponeringen från ett sjukt hus kan redan ha lett till att man inte kan vistas i många vardagliga miljöer eftersom man blivit överkänslig och lätt kan falla tillbaka i sjukdom.

En god inomhusmiljö är helt avgörande i dagens samhälle. Den moderna urbana människan vistas omkring 90 % av sin tid inomhus, vilket innebär att "frisk luft" är ett undantag och att kvaliteten på inomhusluften blir allt viktigare. Det finns emellertid undersökningar som tyder på att 20–30 % av byggnadsbeståndet i landet på något sätt kan ge upphov till ohälsoproblem. Det är både fråga om bostäder och andra typer av byggnader. Särskilt oroande är det att en stor andel av landets skolbyggnader tycks ha en undermålig eller hälsofarlig inomhusmiljö.

Trots att problemen med sjuka hus och ohälsa till följd av en dålig inomhusmiljö är väl känt har inte tillräckliga åtgärder vidtagits för att undvika att nya ohälsosamma byggnader tillkommer eller för att åtgärda de byggnader som redan är drabbade av fukt och mögel. I två motioner läggs det emellertid fram ett antal förslag som tillsammans skulle kunna utgöra en utgångspunkt för ett sådant arbete. Nedan redogör jag kortfattat för dessa förslag i motionerna C203 (mp) yrkande 2 och C240 (mp) yrkandena 1–7.

Samhällskostnader av sjuka hus

Det är oftast de enskilda som får ta konsekvenserna av en undermålig inomhusmiljö. Man får betala både med sin egen hälsa och med en undergrävd privatekonomi. Det är emellertid också uppenbart att samhällsekonomin drabbas i form av kostnader för bl.a. sjukvård och sjukskrivningar. Enligt en försiktig uppskattning torde det vara fråga om årliga kostnader på flera miljarder kronor. En ökad statlig satsning på att förebygga problemen med inomhusmiljö skulle därför sannolikt på sikt även leda till stora ekonomiska besparingar. Det finns således anledning att klarlägga hur stor andel av statens, landstingens och kommunernas kostnader för hälsovård, sjukvård, social omsorg och ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp som orsakas av sjuka hus. En särskild utredare bör få i uppgift att utreda denna fråga.

Byggkvalitetsinspektion

Nya material tillkommer dagligen inom byggsektorn, och byggmetoderna förändras ständigt. Byggsektorn beskrivs ibland som en experimentverkstad där nya metoder och material ständigt prövas i full skala. Det krävs därför en funktion liknande Kemikalieinspektionen för byggbranschen, där nya material och lösningar kan kontrolleras och godkännas innan de tas i bruk. Regeringen bör låta utreda inrättandet av en byggkvalitetsinspektion som kan ta ett ansvar för helhetsproblematiken med byggmaterial och byggmetoder. Kostnaderna för en sådan funktion ska självklart bäras av byggbranschen.

Bygghaveriinspektion

En stor del av byggnadsbeståndet är redan drabbat av undermålig inomhusmiljö till följd av fuktskador eller av andra orsaker. Under miljonprogramsåren byggdes det i högt tempo, vilket resulterat i en stor andel byggnader med stora brister. Problemen finns också i en avsevärd del av de bostäder, skolor, kontor och andra lokaler som har byggts därefter. Även med en utbyggd kontroll av all nytillkommande byggnation kommer sannolikt inte nya problem helt att kunna undvikas. Vi behöver därför även en bygghaverikommission med uppgift att utreda orsakerna till byggfel, fukt och mögel-skador. Bygghaverikommissionen ska utreda vad som är fel, varför feLEN uppstått, vem som är ansvarig samt hur de drabbade kan få både hjälp och kompensation för den skada de lidit. Organisatoriskt kan bygghaverikommissionen mycket väl vara en del av byggmaterialinspektionen. Den bör dock vara en från Boverket fristående myndighet.

Förlängd garantitid

Byggnadernas långa livslängd gör att den som ansvarar för att bygga måste förmås att tänka långsiktigt. Detta kan bäst uppnås om man kopplar ett långsiktigt ansvar till byggandet. Mot denna bakgrund anser jag att regeringen snarast bör utreda hur ett långsiktigt ansvar för hälsosäkerhet kan knytas till den som har ansvar för byggandet. En garanti mot negativ hälsopåverkan om minst tio år bör vara en rimlig ambitionsnivå för ett sådant förslag.

Uppföljningssystem för inomhusmiljön

Ohälsosamma inomhusmiljöer kan ibland uppstå till följd av förändrad användning av en byggnad. Sådana problem är vanliga i skolbyggnader och andra miljöer där barn vistas. Om exempelvis antalet elever i ett klassrum ökar påtagligt räcker inte ventilationen till, eftersom den ofta är dimensionerad för ett mindre antal. Problem uppstår också på många arbetsplatser när nya arbetsmetoder och tekniker förändrar behoven och byggnaderna inte är anpassade till de nya förutsättningarna. Det är mot denna bakgrund nödvändigt med en återkommande uppföljning och kontroll av

inomhusmiljön relaterad till byggnadens användning. Regeringen bör snarast tillsätta en parlamentarisk utredning med uppdrag att arbeta fram ett förslag till ett sådant uppföljningssystem.

Utvecklad obligatorisk ventilationskontroll

En grundläggande del i ett uppföljningssystem för inomhusmiljön bör vara en utveckling av det nuvarande systemet för obligatorisk funktionskontroll av ventilationssystem, OVK. Det är inte rimligt att kontroller utförs för att endast säkerställa att tekniken uppfyller de krav som ursprungligen gällde för byggnaden. Om det är 30 barn i ett klassrum byggt för 20 eller om det bor tio personer i en lägenhet som var tänkt att bebos av en eller två måste naturligtvis också ventilationen anpassas för de nya förhållandena. Regeringen bör därför snarast ta initiativ till en utveckling av regelverket kring den obligatoriska ventilationskontrollen så att det tar hänsyn till den faktiska användningen av respektive lokal eller bostad.

Ekonomiskt stöd till drabbade av sjuka hus

Ohälsa till följd av inomhusmiljön leder dessutom till en minskad inkomst och pension till följd av reducerad arbetsförmåga och en begränsning av den möjliga arbetsmarknaden. Därutöver drabbas den enskilda också ofta av ekonomiska svårigheter till följd av kostnaderna för åtgärder i den egna bostaden. Det kan i värsta fall handla om att en högt belånad bostad blir helt värdelös till följd av omfattande fukt- och mögelproblem. Det är mot denna bakgrund rimligt att regeringen efter en utredning lägger fram förslag om hur de som drabbas av ohälsa på grund av skadlig inomhusmiljö, oavsett om det handlar om arbetsplatsen, den egna bostaden eller annan byggnad, får rimligt ekonomiskt stöd för att kunna återgå till ett så normalt liv som möjligt.

Stöd till bostadsanpassning

Kommunerna är skyldiga att ge stöd för anpassningsåtgärder i bostäder som gör det möjligt för personer med funktionshinder att bo kvar i sina hem. Funktionshinder till följd av överkänslighet för kemikalier, fukt och mögel ger emellertid inte rätt till stöd enligt den tolkning av lagen om bostadsanpassningsbidrag som i dag tillämpas. Regeringen bör därför låta utreda reglerna för denna stödform så att även de som drabbats av sjuka hus får sitt handikapp klassat som ett funktionshinder som kan ge stöd för anpassningsåtgärder.

Förslag

Det som jag ovan anförut bör riksdagen tillkännage som sin mening för regeringen. Det innebär ett bifall till motionerna C203 (mp) yrkande 2 och C240 (mp) yrkande 1–7.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:C203 av Jan Lindholm (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra lagen om byggförsäkring så att byggförsäkringen kommer att omfatta utvecklingsfel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en särskild utredare för att komma fram till vad samhällets kostnad är för sjukvård och sjukfrånvaro orsakad av sjuka hus.

2008/09:C209 av Egon Frid m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i plan- och bygglagens portalparagraf och gör ett tillägg som betonar vikten av jämställda levnadsförhållanden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa krav på jämställdhetskonskvensbeskrivningar och konsuppladad statistik i samband med arbetet med översiktsplaner, detaljplaner eller andra plandokument och i myndighetsbeslut som rör markanvändning, byggande och rumsliga strukturer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör låta undersöka möjligheten att starta ett pilotprojekt i ett tiotal kommuner rörande jämställdhet och fysisk planering och att ett konkret förslag för projektets genomförande presenteras.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör öka insatserna för att motverka buller och förtydliga riktlinjerna för buller.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en samordning av plan- och bygglagen och miljöbalken vad gäller prövningen av planer då det gäller buller.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om information avseende antenner, basstationer och sändningsmaster.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sändningsmaster inte får placeras på nära avstånd till skolor och förskolor.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bygglov för sändningsmaster.

2008/09:C211 av Finn Bengtsson och Ulf Berg (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om överflödigt byggförsäkring.

2008/09:C240 av Jan Lindholm (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet att utreda inrättandet av en byggkvalitetsinspektion.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda inrättandet av en bygghaverikommission.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda frågan om att förlänga garantitiden avseende ansvar för negativ hälsopåverkan från byggnader av alla slag till minst tio år.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att upprätta ett komplett uppföljningssystem för inomhusmiljö i syfte att förebygga att ohälsa uppstår på grund av den byggda miljön.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att utveckla den obligatoriska ventilationskontrollen så att kraven ställs utifrån verklig användning av lokalerna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att inrätta en ekonomisk stödfunktion till enskilda som drabbas av "icke självförvårdad" fukt- och mögelskada.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur ekonomiska resurser för anpassning av inomhusmiljöer för personer med allergier eller särskilt svår överkänslighet kan organiseras.

2008/09:C250 av Betty Malmberg (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att effekterna av lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag snarast bör utvärderas och revideras.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bostadsanpassningsbidrag inte ska kunna utgå för anpassningsåtgärder understigande 5 000 kronor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bostadsanpassningsbidrag inte ska kunna utgå för åtgärder i flerbostadshus som är yngre än 10 år.

2008/09:C264 av Hans Rothenberg och Anna Tenje (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur bygglovsreglerna kan ses över.

2008/09:C265 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reglerna för finansiering av omfattande bostadsanpassning av småhus bör ses över.

2008/09:C268 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagen om energideklarationer bör förändras.

2008/09:C270 av Börje Vestlund och Sylvia Lindgren (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska genomföra det man åtagit sig i Agenda 22 vad gäller tillgänglighet för alla.

2008/09:C279 av Egon Frid m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att klimatsmarta hus – s.k. passivhus och låg-energihus – ska införas som norm för nybyggande av flerbostadshus senast 2010 och om att även en- och tvåbostadshus ska byggas klimatsmart på några års sikt.

2008/09:C282 av Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av plan- och bygglagen (1987:10) i vilken det beaktas att skapa bättre förutsättningar för att nya koloniområden tillkommer i kommunerna.

2008/09:C283 av Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av grönstruktur i den fysiska samhällsplaneringen.

2008/09:C287 av Claes-Göran Brandin och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om överklagandeprocessen vid behandling av förslag till detaljplaner.

2008/09:C292 av Mats Berglind m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av samordning mellan kommunerna när översikts- och detaljplaner upprättas samt en samordning mellan plan- och bygglagen (1987:10) och strandskyddsbestämmelserna så att dessa regelverk inte motverkar varandra.

2008/09:C299 av Gunvor G Ericson (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur kommunerna följer plan- och bygglagens krav på aktuell översiktsplan och kommer med förslag för att stärka kraven i lagen.

2008/09:C317 av Åke Sandström och Sven Bergström (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betydelsen av ökat träbyggande för industriell byggutveckling och minskade koldioxidutsläpp.

2008/09:C329 av Sven Yngve Persson och Staffan Appelros (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten att fortsätta med pågående verksamhet inom jordbruk trots nyetablering av bostäder.

2008/09:C332 av Christin Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över lagstiftningen för uppförandet av pooler i villaträdgårdar.

2008/09:C356 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förenkling av bygglovshanteringen för transformatorstationer.

2008/09:C362 av Eliza Roszkowska Öberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om översyn av lagen om byggfelsförsäkring (1993:320).

2008/09:C367 av Magdalena Streiffert och Maryam Yazdanfar (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för klimatkonsekvensbeskrivningar vid nybyggnation.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för hållbar planering av bostadsområden.

2008/09:C375 av Betty Malmberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag, som ger möjlighet att ansöka om bostadsanpassningsbidrag vid flytt från en kommun till en annan.

2008/09:C396 av Karin Nilsson och Lars-Ivar Ericson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kraven i PBL måste ta bättre hänsyn till möjligheten för landsbygden att utvecklas.

2008/09:C413 av Eva Johnsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stimulera byggen av enklare boendeformer för unga.

2008/09:C415 av Eva Johnsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att kartlägga och dokumentera befintliga rörledning under markytan.

2008/09:C417 av Malin Löfsjögård m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa den nationella träbyggnadsstrategin och tillhörande kommitté.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkerställa att det fortsatta arbetet inom områdena God bebyggd miljö och Hållbara städer utgår från vetenskapligt bevisade fakta och byggmaterialneutralitet för att bästa möjliga miljöeffekt ska kunna uppnås.

2008/09:C423 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna till att få speciella avtal för bygglov för att kunna bygga i känsliga miljöer.

2008/09:C424 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av regelverken för att öka samordningen av byggregler och byggnormer i Europa.

2008/09:C426 av Birgitta Eriksson m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en effektiv och demokratisk planeringsprocess.

2008/09:C427 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökat byggande i trä.

2008/09:C429 av Ameer Sachet (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att betydelsen av grönytor och träd i urbana miljöer är en riksdagsangelägenhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell inriktning, att för varje träd som fälls inom tätort bör två nya planteras.

2008/09:C433 av Sofia Arkelsten m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa kravet på bygglov för små kraftverk för sol och vind.

2008/09:C438 av Carina Moberg m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett helhetsgrepp kring PBL-kommitténs arbete bör tas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en mer strategisk översiktsplanering.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att slopa bygganmälan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tydliggöra rätten att överklaga.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bygglov för anläggningar och andra fasta anordningar i miljön bör få en generell utformning.

2008/09:C442 av Cecilie Tenfjord-Toftby (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en premie för passivhus.

2008/09:C448 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nytt mål för energieffektivisering inom bostadsbeståndet.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skärpa kraven på energieffektivisering och energihushållning vid renovering.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpta energikrav vid nybyggnation.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på individuell mätning av debitering av varmvatten.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en arkitektävling i energisnålt byggande och samordnad teknikupphandling.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att komma till rätta med förseeningarna av arbetet med energideklarationerna.

2008/09:C467 av Ulrika Karlsson i Uppsala och Jan Ericson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över plan- och bygglagen (PBL) så att den fria etableringsrätten stärks.

2008/09:C469 av Ulrika Karlsson i Uppsala (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att säkerställa tidsangivelser i plan- och bygglovsärenden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjlighet till bindande förhandsbesked i plan- och bygglovsärenden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet att se över överklagningsmöjligheterna vid plan- och bygglovsärenden.

2008/09:Fö229 av Jan Lindholm m.fl. (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att i plan- och bygglagen (PBL) skapa utrymme för kommuner att freda områden med låga strålningsnivåer.

2008/09:Fö289 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp):

21. Riksdagen begär att regeringen ska återkomma till riksdagen med förändring av plan- och bygglagen så att det blir obligatoriskt för kommunerna att upprätta klimat- och sårbarhetsplaner.

22. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring att kommunens ansvar för detaljplaner och bygglov utökas till 20 år vad gäller skadeståndsansvar för översvämning, ras, skred och erosion gentemot enskilda och företag.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att strategiska klimatinvesteringar bör få samma överordnade status i planlagstiftningen som försvaret hade tidigare.
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Boverket bör få i uppdrag att göra en översyn av Boverkets byggregler, BBR, och Boverkets ändringsråd, BÄR, och anpassa dem till ett förändrat klimat.
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Boverket bör få i uppdrag att i samverkan med SMHI och andra berörda myndigheter upprätta allmänna råd för planering, lokalisering och höjdsättning av nybebyggelse inklusive VA-system med hänsyn till ökade risker för översvämning, ras, skred och erosion i ett förändrat klimat.
52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Boverket bör få i uppdrag att i samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och andra berörda myndigheter upprätta allmänna råd angående åtgärder för skydd av befintlig bebyggelse mot översvämning, ras, skred och erosion samt vatteninträngning i avloppssystem.
53. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av PBL så att möjlighet ges att fastställa krav i detaljplanen på säkerhetshöjande och skadeförebyggande åtgärder för att förhindra eller minska risken för översvämningar, ras, skred och erosion, genom att exempelvis använda funktionsbaserade krav.
54. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i PBL så att kommunen ges rätt att utföra åtgärder på annans mark som har stor betydelse för att skydda omgivande bebyggelse mot skred och översvänningsrisk.

2008/09:So554 av Lars Ohly m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändringar bör göras i plan- och bygglagen så att kommuner blir skyldiga att avkräva sakkunnighetsintyg i tillgänglighetsfrågor vid nybyggnation.

2008/09:T206 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp):

13. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om att utforma plan- och bygglagen (1987:10) så att kommuner får större skyldighet och ökade möjligheter att ställa miljökrav vid exploatering och nybyggnationer, i enlighet med lokala, regionala och nationella miljö kvalitetsmål.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör föreslå en förändring av plan- och bygglagen (1987:10) så att klimatmålen blir styrande för kommunernas översiktsplanering.
15. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av plan- och bygglagen (1987:10) för att stärka kopplingen till miljömålen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förtydligandet av att minskning av utsläpp av växthusgaser är en sådan miljöfaktor som avses i 4 kap. 1 § första stycket och i 4 kap. 5 § 1 plan- och bygglagen (1987:10).
17. Riksdagen beslutar att det av länsstyrelsens granskningsyttrande över planförslaget ska framgå om förslaget inte tillgodoser behovet av att bidra till en minskning av utsläpp av växthusgaser genom att 4 kap. 9 § andra stycket plan- och bygglagen (1987:10) tillförs en ny punkt 5 som ges följande lydelse: "förslaget inte tillgodoser behovet av att bidra till en minskning av utsläpp av växthusgaser."
18. Riksdagen beslutar att länsstyrelsen ska ha rätt att upphäva eller ändra en plan som inte leder till minskade utsläpp av växthusgaser genom att det i 12 kap. 1 § plan- och bygglagen (1987:10) tillförs en ny punkt 5 som ges följande lydelse: "behovet av att minska utsläpp av växthusgaser inte tillgodoses."
24. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om hur kollektivtrafiken kan ges företräde framför bilen i fysisk planlagstiftning.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Boverket i uppdrag att utfärda rekommendationer för kommunernas detaljplanering utifrån låga parkeringsnormer med maxtak.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Boverket i uppdrag att utfärda rekommendationer för kommunernas detaljplanering utifrån god tillgänglighet till kollektivtrafik.

2008/09: MJ502 av Tina Ehn m.fl. (mp):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge länsstyrelserna ett tydligare ansvar för att arbeta med ökad hänsyn till biologisk mångfald och andra miljöfrågor vid samhällsplaneringen.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge länsstyrelserna i uppdrag att förbättra samrådet med kommunerna i samband med PBL.

2008/09:N430 av Tomas Eneroth m.fl. (s):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att höja målet för minskad energianvändning i boendet till år 2020.

2008/09:A395 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att länsstyrelserna bör få regeringens uppdrag att ta fram strategier för hur stödinsatser för jämställdhetsintegrering ska organiseras och genomföras i arbetet med kommunernas översikts- och detaljplaner.

2008/09:A402 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa åtgärder så att plan- och bygglagens intention om tillgänglig nybyggnation följs.